

SOCIALINIŲ MOKSLŲ KOLEGIJA
TEISĖS KADETRA
TEISĖS STUDIJŲ PROGRAMA

LEIDŽIAMA GINTI
Katedros vedėja
Jūratė Paulauskienė

(parašas)

2016-06-08
(data)

DOMENO IR PREKIŲ ŽENKLO REGULIAVIMO YPATUMAI
Baigiamasis darbas

Darbo autorius
Erika Sapragonienė

(parašas)

Darbo vadovas
lekt. Andželika Šakinienė

(parašas)

Klaipėda, 2016

TURINYS

SANTRAUKA.....	3
SUMMARY.....	4
IVADAS.....	5
1. MOKSLINĖS LITERATŪROS ANALIZĖ.....	8
1.1. Domeno ir prekių ženklo istorinė raida ir samprata.....	9
1.2. Domeno ir prekių ženklo teisinė apsauga ir galiojimo terminai.....	15
1.3. Domeno ir prekių ženklo naudotojų teisės ir pareigos.....	22
1.3.1. <i>Atsakomybė už domeno ir prekių ženklo netinkamą naudojimą.....</i>	<i>26</i>
2. TYRIMO DIZAINAS.....	27
2.1. Tyrimo eigos pristatymas.....	27
3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS.....	28
3.1. Domeno ir prekių ženklo panašumų ir skirtumų analizė.....	28
3.2. Atsakomybės taikymo pagrindai dėl domeno ir prekių ženklo neteisėto naudojimo Lietuvos teismų praktikoje.....	32
IŠVADOS.....	42
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	44

SANTRAUKA

Šio darbo tema – domeno ir prekių ženklo teisinio reguliavimo ypatumai aktuali, nes nagrinėjami du tarpusavyje susiję intelektinės nuosavybės objektai, kurie tuo pačiu turi ir skirtingų bruožų. Šiomis dienomis domenas ir prekių ženklas yra neatskiriama pramoninės nuosavybės dalis tiek užsiimantiems prekių platinimu ar paslaugų teikimu, tiek siekiantiems nekomercinių tikslų. Kadangi domeną ir prekių ženklą naudojančių subjektų skaičius auga, daugėja pažeidimų ir ginčų, todėl šio darbo tikslas išanalizuoti domeno ir prekių ženklo reguliavimo ypatumus. Kad išsikeltas tikslas būtų įgyvendintas, darbe svarbu pateikti domeno ir prekės ženklo istorinę raidą ir sampratą, aptarti domeno ir prekės ženklo teisinę apsaugą, išanalizuoti domeno ir prekių ženklo panašumus ir skirtumus bei apibendrinti atsakomybės taikymo pagrindus dėl domeno ir prekių ženklo neteisėto naudojimo Lietuvos teismų praktikoje. Darbe bus analizuojama mokslinė literatūra, teisės aktai bei teismų praktika, kurių pagalba stengiamasi kuo tinkamiau atlikti išsikeltus uždavinius bei įvertinti domeno ir prekių ženklo teisinį reguliavimą teoriškai ir iš praktinės pusės. Tai svarbu, nes su šiais intelektinės nuosavybės objektais vis dažniau susiduriama ne tik įvairiuose visuomeniniuose santykiuose, bet ir teismų praktikoje. Taigi teisinių šaltinių analizė, sisteminimas ir aptarimas padės įsigilinti į domeno ir prekių ženklo reguliavimo ypatumus nacionalinėje bei tarptautinėje teisėje, o analizuojama teismų praktika rasti pagrindines ginčų, susijusių su domeno ir prekių ženklo naudojimu priežastis ir teisinės atsakomybės taikymo pagrindus.

SUMMARY

The topic of this work – peculiarities of legal regulation of the domain and brand name of the goods – is relevant because two interrelated objects of intellectual property are analysed which, at the same time have different features. These days, domain and brand name of the goods are inseparable from industrial property for both those who distribute the goods or provide services, and those reaching non-commercial aims. As the number of subjects using the domain and brand names of the goods is growing, there also increases the number of violations and disputes, therefore the aim of this work is to analyse the peculiarities of the control of the domain and brand names of the goods. On purpose of implementing the risen aim, it is important to present the historic development and conception of the domain and brand name of the goods, to discuss the legal protection of the domain and brand name of the goods, to analyse the similarities and differences of the domain and brand name of the goods in the work and to generalize the essentials of liability application concerning the illegal usage of the domain and brand name of the goods in Lithuanian court practice. The work will analyse academic literature, legal acts and court practice with the help of which we tried to achieve the risen aims as properly as possible and to assess the legal regulation of the domain and brand name of the goods theoretically and practically. It is significant because we usually meet these objects of intellectual property not only in various public relations, but also in court practice. Therefore the analysis of legal sources, systemizing and discussion will help absorb in the peculiarities of regulation of the domain and brand name of the goods in national and international law, and to find the main reasons of the disputes, related to the usage of the domain and brand name of the goods, as well as the essentials of application of legal liability with the help of the analysed court practise.

IVADAS

Temos aktualumas. Prekių ženklas ir domenas yra du atskiri intelektinės nuosavybės objektai, tačiau abu yra nematerialaus pobūdžio ir atlieka daug panašių funkcijų. Prekių ženklas apibūdinamas kaip simbolis, padedantis atskirti vienas prekes ar paslaugas nuo kitų, turintis ir reklaminę funkciją. Domeno pagalba taip pat gali būti identifikuojamas komercinės ūkinės veiklos subjektas, kuris padeda vartotojui tinkamai pasirinkti prekę ar paslaugą, tačiau jis, priešingai nei prekės ženklas, įstatyminiu lygiu nėra reglamentuotas, todėl bylose sprendžiant ginčus dėl domeno ir prekių ženklų naudojimo kyla nemažai problemų. Tiek domenas, tiek prekių ženklas, padeda pirkėjui atskirti vieno komercinės ūkinės veiklos subjekto prekes ar paslaugas nuo kito ūkio subjekto siūlomų prekių ar paslaugų, todėl vidutinis vartotojas dažnai domeną tapatina su prekių ženklu. Dėl šio tapatinimo atsiranda reali suklaidinimo galimybė, dėl ko gali kilti konfliktai. Dažniausiai prekių ženklų savininkai yra linkę ginčyti kito asmens registruotą domeno vardą, kuris yra tapatus arba panašus į jų turimą prekių ženklą. Kadangi domeno ir prekių ženklo atliekamų funkcijų panašumas dažnai būna pagrindas pradėti teisinį ginčą, svarbu išsiaiškinti tikslias abiejų šių intelektinės nuosavybės objektų sampratas, paanalizuoti teismų praktiką, kuri padėtų suvokti kaip tie ginčai turi būti yra sprendžiami teisiškai. Tačiau, domeno ir prekių ženklo pavadinimo vienodumas ne visada klaidina vartotojus ir ne visada sąlygoja teisės aktų pažeidimus.

Taigi nagrinėjama tema aktuali dėl ne visada praktiškai išsprendžiamų problemų, kurių daugėja ir tai lemia poreikį kuo plačiau ištirti prekių ženklų ir domeno reguliavimą bei praktinę svarbą.

Tyrimo problema. Kai informacinės technologijos tapo prieinamos visuomenei, ėmė sparčiai daugėti domeno naudotojų, o kartu su tuo ir nesutarimų su prekių ženklų teisių turėtojais. Domeno ir prekių ženklo naudojimas ir teisinė apsauga iki šių dienų kelia nemažai klausimų tiek jų naudotojams, tiek teisėkūros subjektams. Išnagrinėjus nemažai mokslinės literatūros, tai – R. Birštono, D. Klimkevičiūtės ir kitų autorių vadovėlis „Intelektinės nuosavybės teisė“, V. Žilinsko, P. Kasperavičiaus, M. Kiškio vadovėlis „Intelektinės nuosavybės teisė ir jos teisinė apsauga“ (2007), P. Kasperavičiaus, R. V. Ulozo mokomoji knyga „Intelektinė nuosavybė“ (2007) ir teisės aktų, iš esmės paaiškėja nemažai su domenu ir prekių ženklų susijusių aspektų, tačiau kartu iškyla papildomų klausimų dėl dažniausiai iš jų teisinių santykių kylančių ginčų ir jų sprendimo. Domeno vardo ir prekių ženklo santykio problema yra opi ir tam, kad būtų nors iš dalies išspręsta reikia išnagrinėti ne tik mokslinę literatūrą ar teisės aktus, bet ir teismų praktiką.

Probleminiai klausimai:

1. Kaip taikomos teisės normos reguliuojant domeno ir prekių ženklo apsaugą?
2. Kokiais pagrindais taikoma teisinė atsakomybė už domeno ir prekių ženklo naudojimą?
3. Kuo panašūs ir kuo skiriasi domenas ir prekių ženklas?

Tyrimo objektas. Domeno ir prekių ženklo reguliavimo ypatumai.

Tyrimo tikslas. Išnagrinėti domeno ir prekių ženklo reguliavimo ypatumus.

Tyrimo uždaviniai:

1. Pateikti domeno ir prekių ženklo istorinę raidą bei sampratą.
2. Aptarti domeno ir prekių ženklo teisinę apsaugą, galiojimo terminus, naudotojų teises bei pareigas.
3. Išanalizuoti domeno ir prekių ženklo panašumus ir skirtumus.
4. Apibendrinti atsakomybės taikymo pagrindus dėl domeno ir prekių ženklo neteisėto naudojimo Lietuvos teismų praktikoje.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros, teisės aktų ir teismų praktikos analizė.

Baigiamojo darbo struktūra. Baigiamąjį darbą sudaro trys skyriai: mokslinės literatūros analizė, kuri susideda iš trejų poskyrių ir vieno skyrelio; tyrimo dizainas, kurio poskyryje pristatoma tyrimo eiga; tyrimo rezultatai bei jų aptarimas – jame atliekamos teisės aktų, įvairių literatūros šaltinių ir teismų praktikos analizės. Darbo pradžioje pateikiamos santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, pabaigoje suformuluotos išvados ir pateiktas literatūros šaltinių sąrašas.

Studijų rezultatai:

- Gebėti atsakingai vertinti socialinius ekonominius ir visuomeninius reiškinius kūrybiškai taikant teisės ir kitų socialinių mokslų žinias.
- Gebėti taikyti komunikacines priemones bei modelius, profesinės etikos principus dirbant komandoje ir bendraujant su klientais.
- Gebėti taikyti komunikacines priemones bei modelius, profesinės etikos principus, dirbant komandoje ir bendraujant su klientais.
- Gebėti taikyti teisės normą konkrečiuose teisiniuose santykiuose.
- Gebėti parengti lokalinius teisės aktus, sutartis ir kitą teisinę dokumentaciją įmonėse, įstaigose, organizacijose.
- Gebėti organizuoti ir vertinti įmonių ir įstaigų veiklos teisinį administravimą.
- Gebėti atstovauti viešojo valdymo, verslo subjektams ir fiziniams asmenims santykiuose su trečiaisiais asmenimis.
- Gebėti vertinti teisinės informacijos šaltinius, naudojantis šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis ir teisinės informacijos duomenų bazėmis.
- Gebėti atlikti mokslinius- empirinius tyrimus formuluojant tyrimo tikslus ir uždavinius, keliant hipotezes ir jas tikrinant, renkant ir analizuojant duomenis bei darant išvadas.
- Gebėti vertinti savo profesinę veiklą, žinias ir patirtį, numatyti saviraiškos ir saviugdos kryptis bei ugdyti savo profesionalumą besikeičiančioje visuomenėje.

1. MOKSLINĖS LITERATŪROS ANALIZĖ

Prieš pradėdant nagrinėti domeno ir prekių ženklo reguliavimo svarbą, reikia išanalizuoti mokslinę literatūrą, kurioje plačiai kalbama apie šiuos intelektinės nuosavybės objektus, pateikiamos jų sampratos, teoriniai aspektai ir kita svarbi informacija, padedanti įsigilinti į nagrinėjamą temą. Išanalizavus kitų autorių darbus bus galima kritiškai pažvelgti į teisės aktus, jų efektyvumą ir praktiškumą, išskirti ir suformuluoti problemas bei aptarti jų sprendimo būdus.

Vieni svarbiausių šaltinių yra nacionaliniai teisės aktai, reglamentuojantys intelektinės nuosavybės teisę, t.y. Lietuvos Respublikos (toliau – LR) Prekių ženklų įstatymas; LR Civilinis kodeksas (toliau - LR CK); LR Civilinio proceso kodeksas (toliau – LR CPK); LR Administracinių teisės pažeidimų kodeksas (toliau - LR ATPK); LR Baudžiamasis kodeksas (toliau - LR BK); LR Konkurencijos įstatymas. Jie skirti teisiškai reguliuoti pačią intelektinės nuosavybės teisę, atskirus jos objektus ir su jais susijusius santykius, tarp jų ir baigiamajame darbe analizuojamų domeno ir prekių ženklo teisinius santykius. LR Prekių ženklų įstatyme išdėstyti teisiniai aspektai, plačiausiai susiję su nagrinėjama tema, todėl darbe jį svarbu paanalizuoti išsamiau. Kiti svarbūs šaltiniai yra tarptautiniai, tokie kaip 1883 m. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės teisinės apsaugos; sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (toliau – TRIPS) sutartis, 1989 m. Madrido protokolai ir kt. „Juose numatyti bendri minimalūs užsienio intelektinės nuosavybės standartai, o pagrindinis tikslas – nustatyti principus, leidžiančius intelektinės nuosavybės objektus apsaugoti ne jų kilmės valstybėje, ir stiprinti intelektinės nuosavybės teisių apsaugą pagal nacionalinę teisę.“ (R. Birštonas et al, 2010, p. 38). Vienas išsamesnių literatūros šaltinių yra R. Birštono, D. Klimkevičiūtės ir kitų bendraautorių vadovėlis „Intelektinės nuosavybės teisė“ (2010), kurio V skyriuje aprašomas prekių ženklas, jo specifika, reguliavimas ir daug kitų aspektų, kurie svarbūs ne tik analizuojant prekių ženklą kaip intelektinės nuosavybės objektą, bet ir jo sąsajas bei atskyrimą nuo domeno. Kita mokslinė literatūra, analizuojama darbe - V. Žilinsko, P. Kasperavičiaus, M. Kiškio vadovėlis „Intelektinės nuosavybės teisė ir jos teisinė apsauga“ (2007); P. Kasperavičiaus, R. V. Ulozo mokomoji knyga „Intelektinė nuosavybė“ (2007) ir keletas kitų.

Be minėtų šaltinių nagrinėjant domeno ir prekių ženklo reguliavimą labai svarbią vietą užima teismų praktika. Kadangi, kaip jau buvo minėta, abu šie objektai atlieka nemažai vienodų ir panašių funkcijų, o tai neretai sukelia teisinius ginčus, kurių nagrinėjimas teisme yra ganėtinai problemiškas. Teismų praktikos apžvalga padės ne vien tik susipažinti su bendru šių dviejų intelektinės nuosavybės objektų reguliavimu, bet ir su iš jų kylančių teisinių santykių bei ginčų sprendimų ypatumais.

Taigi šiuose informacijos šaltiniuose esančios medžiagos analizavimas ir sisteminimas yra būtinas norint išskirti svarbiausius aspektus, pateikti savo nuomonę ir išvadas, susijusias su nagrinėjama tema.

1.1. Domeno ir prekių ženklo istorinė raida ir samprata

Analizuojant istorinę raidą tikslinga pradėti nuo prekių ženklo istorinės raidos, kadangi ji skaičiuojama jau nuo antikos laikų. Žymus anglų intelektinės teisės profesorius Paul Torremans savo knygoje „Intellectual property law“ teigia: „*Even in Roman times, pottery was made bearing the name of the potter responsible for it.*“ Išvertus iš anglų kalbos tai reikštų: „Net Romos laikais keramika buvo gaminama nurodant puodžiaus vardą“. Viduramžiais suklestėjus prekybai, tradicija ženklini prekybininkų ar gamintojų prekes, kad jas būtų galima atskirti vienas nuo kitų dar labiau išplito, tačiau prekių ženklų ekonominė reikšmė vis dar buvo menka ir išaugo tik XVIII – XIX amžiuje, prasidėjus pramoninei revoliucijai.¹

Anglijos parlamentas 1266 m. priėmė pirmąją teisės aktą, reglamentuojantį prekių ženklų teisinę apsaugą, taip pat atitinkami teisės aktai, reglamentuojantys prekių ženklų apsaugą buvo priimti Prancūzijoje (1857 m.), Italijoje (1868 m.), Jungtinėse Amerikos Valstijose (1881 m.), Rusijoje (1885 m.). 1883 m. Paryžiaus konvencija ir 1891 m. Madrido sutartis dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos palengvina registraciją keliose šalyse ir yra vieni svarbiausių šaltinių istorinėje raidoje, reikšmingi ir šiomis dienomis. 1925 m. Lietuvoje buvo priimtas Prekių ženklų įstatymas, pagal kurį prekių ženklais buvo laikomi antspaudai, plombos², austos ir siūtos žymės, etiketės, vinjetės³, devizai⁴, „cedeliai“⁵, viršeliai, originalių atvaizdų piešiniai, pakuotės ir tam tikri žodžiai, kuriais pirkliai pramonininkai, amatininkai ir visi gamintojai žymėjo savo prekes bei jų pakuotes.⁶ 1926 m. išleista Prekių ženklų įstatymo taikymo instrukcija. Tuo laikotarpiu Lietuva taip pat buvo pasirašiusi dvišales sutartis dėl tarptautinės prekių ženklų apsaugos su Belgija, Didžiąja Britanija, Italija, JAV, Prancūzija, Sovietų Sąjunga, Švedija. 1992 m. buvo priimtas LR nutarimas Nr. 362 „Dėl pramoninės nuosavybės teisinės apsaugos Lietuvos Respublikoje, kuriuo siekiama užtikrinti pramoninės nuosavybės teisinę apsaugą, išradėjų ir patentų savininkų teises, iki įsigalios LR išradimų, pramoninių pavyzdžių bei prekių ženklų įstatymai. 1993 m. birželio 3 d. buvo priimtas

¹Birštonas, R., Klimkevičiūtė, D., Matulevičienė, N.J. ir kt. (2010). Intelektinės nuosavybės teisė. Vilnius: Registrų centras, p. 513.

² Plomba – švino ar kitos plastiškos medžiagos antspaudas, kabinamas prie užraktų, prekių ir pan.

³ Vinjetė – portretinių nuotraukų rinkinys vienoje nuotraukoje, paprastai papuoštas.

⁴ Devizas – šūkis. Pavyzdžiui, „Visų šalių proletarai, vienykitės!“

⁵ Cedelis – prisegamas ženkliukas.

⁶ Prekių ir paslaugų ženklų teisinė apsauga Lietuvoje. Vilnius, 1994, p. 11.

LR Prekių ir paslaugų ženklų įstatymas, kurį vėliau pakeitė šiai dienai galiojantis 2000 m. spalio 10 d. LR Prekių ženklų įstatymas.

Aptarus prekių ženklų istorinės raidos esmę, kyla klausimas, kokie yra domeno pagrindiniai istoriniai etapai, tačiau konkretų atsakymą į šį klausimą rasti kur kas sudėtingiau, nes jo istorija, priešingai nei prekių ženklų siejama ne su teisės aktų išleidimu, o su tam tikromis pasaulio istorijos aplinkybėmis. Vytauto Didžiojo universiteto Teisės instituto magistrantas Eugenijus Sabutis domeno atsiradimą sieja su interneto atsiradimu ir išplitimu pasaulyje. Savo straipsnyje jis rašė - „Kai prisijungti ir naudotis Internetu tapo pigu ir patogiu, kai atsirado pakankamos technologijos padaryti jį tokiu, kokį turime šiandien – Internetas tapo nauja realybe, o tai reiškia, kad atsirado nauji teisiniai santykiai, nenumatyti nei viename iš anksčiau priimtų įstatymų“.⁷ Tuo pačiu iškilo poreikis reguliuoti santykius, susijusius su autorių teisių pažeidimais internetinėje erdvėje, atsirado Interneto jurisdikcijos problema bei kitos teisinės problemos. Viena iš tokių teisinių problemų – pažeidimai registruojant arba naudojant domeno vardą.

Mykolo Romerio universiteto doktorantas Darius Sauliūnas savo moksliniame straipsnyje⁸ domeno atsiradimą sieja su XX amžiaus 7-ajame dešimtmetyje JAV pradėtu slaptu kariniu projektu, kurio sekoje atsirado internetas. „Netrukus internetinėje erdvėje atsirado kažkas panašaus į adresus, tam, kad vartotojai galėtų pristatyti vieni kitiems paketus, o tai įmanoma tik identifikavus kompiuterius.“⁹ Tokiais adresais ir tapo IP adresai, išreikšti skaitmenimis, nurodančiais kompiuterio lokaciją internete. Neilgai trukus, IP adreso sistema buvo patobulinta ir prie jos pritaikyta labiau socialiai pagrįsta ir interneto vartotojams daug palankesnė domenų vardų sistema, kuri iki šiol daugėjant paslaugų teikėjų, užsiimančių domeno registravimu, tampa vis plačiau naudojama visuomenėje. Lietuvoje interneto domenas “.lt” įkurtas 1992 m. Iki 2003 m. domenų zoną “.lt” administravo Lietuvos mokslo ir studijų kompiuterių tinklas LITNET, šiuo metu šias funkcijas vykdo KTU Informacinių technologijų plėtros institutas. 2006 m. birželio mėn. pradžioje buvo įkurta virš 25500 “.lt” domenų vardų.

Advokatas Vilius Martišius ir jo padėjėjas Mykolas Jakutis (2012) savo straipsnyje „Ką svarbu žinoti apie domeno registraciją?“ domeną apibrėžia kaip iš raidžių, skaičių ir kitų ženklų sekos sudarytą pavadinimą, identifikuojantį interneto tinklo tašką, kitaip tariant, domenas – tai internetinės svetainės adresas. Domeną gali sudaryti bet kokia raidžių (ABC) ir/ar skaitmenų (123)

⁷ Sabutis, E. (2002) ar pakanka šiuo metu galiojanciu pramonines nuosavybes įstatymu antro lygio adresu srities (domain) reguliavimui internete? Vytauto Didžiojo universitetas.

⁸ Sauliūnas, D. Europos sąjungos identitetas internete: <.eu> domeno vardoteisinio reguliavimo problemos. Jurisprudencija, 2004, t. 58(50); 127–137

⁹ Plačiau apie Interneto istoriją žr. HEATHER A. FORREST, “Drawing a Line in the Constitutional Sand Between Congress and the Foreign Citizen “Cyber squatter”, William and Mary Bill of Rights Journal (February 2001), p. 463-465.

kombinacija, ne ilgesnė nei 63 simboliai be tarpų. Paprasčiau sakant, – tai internetinį puslapį identifikuojantis pavadinimas, kuris dažnai sudaromas iš įmonę identifikuojančio ar konkretaus produkto prekių ženklo. Jis būna informacinio pobūdžio arba nuoroda į kitus šaltinius. Domeno pagalba identifikuojamas jo turėtojas, tačiau be savo tiesioginės techninės funkcijos jis atlieka ir bendrovės identifikavimo funkciją bei yra svarbi priemonė, padedanti ūkio subjektui reklamuoti ir realizuoti savo prekes bei paslaugas.

„Domeno vardas yra nuosavybės objektas. Atsižvelgiant į jo atliekamas ekonomines - socialines funkcijas ir įgyvendinamus pareiškėjo tikslus, domeno vardas yra priskirtinas naujiems intelektinės nuosavybės objektams, o dar tiksliau – vertintinas kaip sui generis (lot. – savo rūšies) intelektinės nuosavybės objektas.“¹⁰ Domeno vardas laikomas intelektinės nuosavybės teisių objektu, t.y. jo atžvilgiu gali būti suteikiamos subjektyvinės teisės, leidžiančios naudoti, valdyti ir disponuoti domeno vardu (M. Kiškis, 2011). Domeno vardo kaip intelektinės nuosavybės teisės statusą apibrėžia domeno vardo registracijos sąlygos ir sutartys, sudaromos registruojant domeno vardus. Subjektyvines teises į domeno vardą riboja ir techninės galimybės veikti savarankiškai, kadangi be domenų administratoriaus (registratoriaus), t.y. tarpininko dalyvavimo domeno vardas negali funkcionuoti. Analogiškai daugeliui intelektinės nuosavybės teisių objektų, domenų vardai yra originalūs, t.y. iš esmės įmanoma tik vienas tam tikro vardo domenas. Domenų vardais, kaip ir bet kokia kitokia nuosavybe, gali būti disponuojama. Domenų vardai dažnai vertinami ženklėmis sumomis, yra perparduodami, nuomojami ar net įkeičiami. Dėl šių priežasčių jie laikomi pramoninės nuosavybės objektais. M. Kiškis (2011) teigia, kad „domenų vardai laikomi intelektinės nuosavybės teisių objektu, tačiau ne intelektine nuosavybe, kadangi netenkina jokių originalumo ar naujumo reikalavimų ir daugeliu atveju yra antriniai, t.y. asmens vardo ar pavadinimo, veiklos rūšies ir pan. atkartojimas.“ Dėl šių priežasčių domeno vardas gali būti laikomi tik kvazi - intelektine nuosavybe, tokia, kaip pavyzdžiui, geografinės nuorodos. Kai kuriose valstybėse, pavyzdžiui, JAV ir Vokietijoje domenų vardai įvardijami kaip turtinių teisių objektas. Ši nuostata atėjo iš JAV teismų praktikos, kurioje pripažinta domenų vardų turtinė vertė, teisė jais disponuoti, taip pat tam tikra pirmenybės teisė registruoti domenų vardus.

Domeno vardo registracija yra paremta sutartiniais santykiais tarp pareiškėjo ir registratoriaus. Sutartis dėl domeno registravimo yra specifinė paslaugų sutartis, kurią pasirašius susiklosto prievoliniai santykiai tarp pareiškėjo ir registratoriaus. Domeno vardo, kaip prievolinės teisės objekto, supratimas pagrįstas tuo, kad domeno vardai visose pasaulio valstybėse yra įregistruojami

¹⁰ Sauliūnas, D. Interneto domenų vardai ir jų teisinė apsauga, daktaro disertacija. MRU, Vilnius, 2007).

už tam tikrą registracijos mokestį, be to taikomi metiniai domeno vardo palaikymo mokesčiai. Domeno vardo registratorius turi sutartyse nustatytas teises apriboti domeno naudojimą ar net panaikinti jo registraciją. Iš kitos pusės pasakytina, kad konkretų domeno vardą, t.y. prievolės turinį, yra laisvas pasirinkti pats pareiškėjas, kuris siekia identifikuoti save internete, o tokia laisvė nėra būdinga prievolinėms teisėms.

Lietuvoje domenų vardai “.lt” suteikiami pasirašius sutartį su KTU Informacinių technologijų plėtros institutu. Domenų vardai suteikiami sumokėjus nustatytą registravimo mokestį ir vadovaujantis pirmumo principu. Nors formaliai KTU Informacinių technologijų plėtros institutas nereikalauja, kad užsakovas patvirtintų savo teisę naudotis konkrečiu pavadinimu, tačiau faktiškai sekama, kad domenų vardais “.lt” zonoje be šių ženklų savininkų sutikimo nebūtų registruojami Lietuvoje ar užsienyje žinomi prekių ženklai. Visais atvejais KTU Informacinių technologijų plėtros institutas atsiriboja nuo bet kokios atsakomybės prieš trečiuosius asmenis ir visą šią atsakomybę sutartimi perkelia ant užsakovo.¹¹ Domeno vardus “.lt” zonoje gali registruoti ir Lietuvos, ir užsienio asmenys. Fiziniai asmenys turi teisę kaip domeno vardą registruoti savo pavardę. Nedraudžiama sudaryti domenų vardus panaudojant bendrinius žodžius. Apskritai ribojamas, tačiau nedraudžiamas tik dviejų raidžių ar skaičių registravimas kaip domeno vardą, taip pat informacijos ir žymenų, kurių vartojimas ribojamas ar draudžiamas Lietuvos įstatymuose registravimas. Nuo 2004 m. kovo 30 d. KTU Informacinių technologijų plėtros institutas leidžia “.lt” zonoje registruoti ir domeno vardą su specifinėmis lietuviškos abėcėlės raidėmis. KTU Informacinių technologijų plėtros institutas iš esmės neturi nuoseklios teisių į domeno vardą gynimo praktikos ir apskritai vengia veltis į ginčus dėl domenų vardų. Dėl šių priežasčių, teisės į domenų vardus Lietuvoje gali būti efektyviai ginamos tik, jei jie yra tinkamai įregistruoti kaip prekių ženklai, firmų vardai yra originalūs autoriniai kūriniai. Bendrinio pobūdžio domeno vardai iš esmės yra uzurpuojami tų asmenų, kurie juos įregistravo pirmieji. Ši praktika Europos valstybėse, ypač Vokietijoje, pamažu pripažįstama nesąžininga, tačiau bent kol kas efektyvios alternatyvos domenų vardų suteikimui pagal paraiškų datos pirmumą nėra.

Susipažinus su domeno samprata, svarbu pereiti prie kito darbe nagrinėjamo intelektinės nuosavybės objekto – prekių ženklo. Pagal LR Prekių ženklų įstatymo 2 straipsnio 1 dalį, **prekių ženklas** – tai bet koks žymuo, kurio paskirtis – atskirti vieno asmens teikiamas prekes arba paslaugas nuo kito asmens teikiamų prekių arba paslaugų ir kurį galima pavaizduoti grafiškai. Šiame įstatyme prekių ženklui prilyginamas ir ženklas, skirtas paslaugoms žymėti. 1883 m.

¹¹ Antro lygio adresu srities (domain) “.lt” zonoje registracija Lietuvos Respublikoje užsiima Kauno Technologijos Universiteto Skaiciavimo Centras, kuris, sudarydamas sutartis su užsakovais, oficialiame dokumente (sutartyje) naudoja terminą “antro lygio adresu sritis”// <<http://www.domreg.lt/nutar/sutartis.doc>>.

Paryžiaus konvencijos dėl pramoninės nuosavybės saugojimo 1 straipsnio 2 dalyje šį apibrėžimą papildo, įvardijant, kad prekių ženklas yra vienas iš pramoninės nuosavybės objektų. „Marks are a very valuable form of intellectual property because they become associated with quality and consumer expectation in a product or service“ (liet. Ženkilai yra labai vertinga intelektinės nuosavybės forma, nes jie susiję su prekių ir paslaugų kokybe ir klientų lūkesčiais.) (David I. Bainbridge, 2012). Anglų profesorius David I. Bainbridge savo leidinyje „Intellectual Property“ teigia, kad sudėtinga nustatyti ekonominę ženklo, kaip simbolio vertę ir pateikia pavyzdį su visame pasaulyje žinomo gėrimo Coca-Cola prekių ženklu sakydamas, kad „Coca-Cola“ ženklo vertė turėtų būti didžiulė, kai žiūrima į pasaulinį pardavimą, nors jis žinomas tik kaip gėrimas, pagamintas iš įprasto sirupo formulės. Ženklo simboliką sustiprina butelio forma, kuri sukurta apsaugoti ir toliau gerinti kompanijos įvaizdį tobulinant jau sukurtą butelio dizainą.

„Vartotojams prekių ženklas yra svarbi gaminio dalis, nes rodo didesnę gaminio vertę.“ (V. Žilinskas et al., 2007). Autorių nuomone, konkretaus prekių ženklo vertė slypi žinomume ir populiarume pasaulyje, o norint tai išlaikyti turi būti nuolat tobulinamas jo dizainas, pasitelkiant reklamą stiprinamas įvaizdis visuomenėje. Renkantis prekę neretai atsižvelgiama ne į patį gaminį, o į ženklą, kuriuo jis pažymėtas, dėl to galima teigti, kad jie naudojami konkurencinėje kovoje dėl naujų rinkų užkariavimo ir tuo pačiu pelno didinimo. Nepaisant to, kad visi prekių ženklai yra skirtingai vertinami vartotojų, tačiau jų reglamentavimas yra vienodas ir teisinė apsauga suteikiama beveik visiems tokiomis pačiomis sąlygomis. Svarbu paminėti, kad prekių ženkloi sudaryti yra numatyti tam tikri griežti reikalavimai. LR Prekių ženklų įstatymo 5 straipsnyje numatyta, kad ženklą galintys sudaryti žymenys yra: žodžiai, asmenų pavardės, vardai, meniniai pseudonimai, juridinių asmenų pavadinimai, šūkiai, raidės, skaitmenys, piešiniai, emblemos, erdvinės formos, spalvos, spalvų deriniai ar jų kompozicijos ir bet koks šių žymenų derinys. Šio įstatymo 6 ir 7 straipsniai įtvirtina pagrindus, dėl kurių ženklą gali būti atsisakoma registruoti arba jis gali būti pripažįstamas negaliojančiu, 8 straipsnyje įtvirtinti nesaugomi ženklo elementai, 9 straipsnyje - plačiai žinomo prekių ženklo apsauga. Pagal 1883 m. Paryžiaus konvencijos 6 ter straipsnį sąjungos šalys susitarė neregistruoti prekių ženklais bei sudėtine jų dalimi herbų, vėliavų ir kitų Sąjungos šalių valstybinių emblemų, jų įvestų oficialių ženklų ir kontrolės bei garantijos spaudų, taip pat viso to, kas heraldikos požiūriu yra pamėgdžiojimas, arba pripažinti tokių ženklų registravimą negaliojančiu arba atitinkamų priemonių pagalba uždrausti jų panaudojimą be kompetentingų valdžios organų leidimo, šios nuostatos netaikomos herbams, vėliavoms ir kitoms emblemoms, sutrumpintiems arba pilniems pavadinimams, kurių atžvilgiu jau yra galiojančios tarptautinės sutartys dėl jų apsaugos. Tarybos reglamento (EB) Nr. 207/2009 dėl Bendrijos prekių ženklo 4 straipsnyje įtvirtinta, kad Europos Sąjungos prekių ženklas gali būti sudarytas iš bet kokių žymenų,

visų pirma iš žodžių, įskaitant asmenvardžius arba piešinių, raidžių, skaitmenų, spalvų, išorinės prekių ar prekių pakuotės formos arba garsų, su sąlyga, kad pagal tuos žymenis galima atskirti vienos įmonės prekes arba paslaugas nuo kitų įmonių prekių arba paslaugų ir tuos žymenis Europos Sąjungos prekių ženklų registre galima pavaizduoti tokiu būdu, kad kompetentingos institucijos ir visuomenė galėtų aiškiai ir tiksliai nustatyti jo savininkui suteiktos apsaugos objektą. Šiame reglamente įtvirtinti elementai iš esmės sutampa su numatytais prekių ženklų įstatyme, tačiau pastarajame nėra numatyta galimybės garsą įregistruoti kaip prekių ženklą priešingai nei inėtame reglamente.

Prekių ženklai skirstomi į nacionalinius, tarptautinius ir Europos Sąjungos. Kaip savo straipsnyje įvardija registruota patentinė patikėtinė daktarė Nijolė Viktorija Mickevičienė, **„nacionalinis** – tai toks prekių ženklas, kuris registruojamas pagal valstybės nacionalinius įstatymus ir galioja valstybėje, kurios patentų žinyboje yra įregistruotas.“ Lietuvoje prekių ženklai registruojami, remiantis Prekių ženklų įstatymo normomis, o paraiškos dėl registravimo paduodamos Valstybiniam patentų biurui. **Tarptautinis** - tai prekių ženklas, galiojantis daugelio valstybių teritorijose ir įregistruojamas pagal 1891 m. Madrido sutartį dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos ir 1989 m. Madrido sutarties dėl tarptautinio prekių ženklų registracijos protokolą. Abu susitarimai administruojami Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (PINO) arba Tarptautinio biuro. Yra atvejų, kai nacionalinę ženklo registraciją gali pakeisti tarptautinė. Prekių ženklų įstatymo 33 straipsnis numato tokią galimybę, kai ženklo savininko iniciatyva Lietuvos Respublikoje įregistruotas ženklas yra ir tarptautinės ženklo registracijos objektas, tarptautinė ženklo registracija gali atstoti Lietuvos Respublikoje galiojančią nacionalinę registraciją, jeigu:

- 1) tarptautinė registracija yra išplėsta Lietuvos Respublikoje;
- 2) visos nacionalinėje registracijoje išvardytos prekės ir (ar) paslaugos yra išvardytos ir tarptautinėje registracijoje;
- 3) tarptautinė registracija išplėsta Lietuvos Respublikoje po to, kai remiantis šio įstatymo 11 straipsniu paraiška paduodama Valstybiniam patentų biurui.

Nemažai formalumų, susijusių su tarptautinio prekių ženklo registravimu išdėstyta ir R. Birštono, D. Klimkevičiūtės ir kitų bendraautorių vadovėlyje „Intelektinės nuosavybės teisė“. **Europos Sąjungos** (toliau – ES) prekių ženklas - tai visoje Europos Sąjungos teritorijoje, visose 28 valstybėse, įskaitant ir Lietuvoje, galiojantis ES prekių ženklas. Ženklas registruojamas ES agentūroje Vidaus rinkos derinimo tarnyboje, vykdoma vieninga registracijos procedūra ir mokami vieningi mokesčiai. Įregistruotas ES prekių ženklas automatiškai įsigalioja ir Lietuvos Respublikoje, ir tik iškilus teisių gynimo poreikiui ginčai dėl teisių pažeidimo sprendžiami valstybių nacionaliniuose teismuose, kurie vykdo ES prekių ženklų teismų funkcijas.

Apibūdinant nacionalinio prekių ženklo reglamentavimą, galima teigti, kad pagrindinis ir pats svarbiausias nacionalinis teisės aktas yra LR Prekių ženklų įstatymas, kuris nustato prekių ženklų teisinę apsaugą, registraciją ir naudojimą, prekių ženklų registro tvarkymą Lietuvos Respublikoje. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad šiame įstatyme numatyta gausu pagrindų draudžiančių įregistruoti prekės ženklą, tačiau konkrečiai nėra išskirtas nesąžiningos konkurencijos atvejis, kuris įmanomas naudojant netinkamą žymenį. Tokiu atveju teisinius santykius reglamentuoja Konkurencijos įstatymas, kurio 16 straipsnyje numatyti teisių gynimo pagrindai dėl nesąžiningos registracijos. Tą patį įtvirtina ir Paryžiaus konvencijos 10 bis straipsnis, kurio 1 dalis sako, kad „sąjungos šalys privalo garantuoti šalių - Sąjungos narių piliečiams efektyvią apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos“. Prie nacionalinio reglamentavimo dar prisideda ir LR CK; LR BK ir LR ATPK anksčiau darbe minėti teisės aktai.

Be nacionalinių teisės aktų prekių ženklas yra reglamentuojamas tarptautinių ir Europos Sąjungos teisės aktų. Paryžiaus konvencija yra pagrindinis tarptautinis teisės aktas inter alia (lot. „be visa kita, be kita ko, be to“) prekių ženklų teisinės apsaugos srityje. Jos 2 straipsnyje įtvirtintas nacionalinio režimo principas, kurio tikslas apsaugoti prekių ženklą, kaip intelektinės nuosavybės objektą, kitoje valstybėje ir stiprinti jo apsaugą pagal nacionalinę teisę. Taigi prekių ženklas yra intelektinės ir tuo pačiu pramoninės nuosavybės objektas, reglamentuojamas tiek nacionaliniuose, tiek tarptautiniuose teisės aktuose.

Apibendrinant galima teigti, jog prekių ženklo istorinė raida pradedama skaičiuoti nepalyginamai anksčiau nei domeno ir yra siejama ne tik su palaipsniui tobulėjančia visuomenės ekonomine padėtimi ar konkrečiais pasaulio įvykiais, bet ir su tam tikrų teisės aktų išleidinėjimu.

1.2. Domeno ir prekių ženklo teisinė apsauga

Tiek domenui, tiek prekių ženklui suteikiama teisinė apsauga ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje, tačiau, kaip jau išsiaiškinta darbo eigoje, domenas neturi plataus ir konkretaus įstatyminio reglamentavimo, priešingai nei prekių ženklas. Įstatymai, kurie suteikia apsaugą prekių ženklams buvo leidžiami lygiagrečiai su tais, kurie reglamentuoja išradimų ir pramonės dizaino bei naudingųjų modelių teisinę apsaugą ir naudojimą. Teigiama, kad „teisiškai apsaugoti prekių ženklus svarbiau nei išradimus, nes kokybiškoms prekėms naudojamas žinomas prekių ženklas padidina prekių konkurencingumą ir kainą apie 15 procentų ir daugiau“ (V. Žilinskas et al., 2007). Prekių ženklas - tai nematerialus turtas, kurį galima parduoti, tai viena priežasčių kodėl jam suteikiama teisinė apsauga kaip pramoninės nuosavybės objektui. LR Prekių ženklų įstatymo antrame skirsnyje

numatyta prekių ženklo teisinė apsauga, ją mūsų šalyje numato ir LR konkurencijos įstatymas, kurio 15 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad draudžiamas savavališkas naudojimas žymens, kuris yra tapatus ar panašus į kito ūkio subjekto pavadinimą, registruotą prekių ženklą ar neregistruotą, tačiau plačiai žinomą prekių ženklą. LR CK 1.53 straipsnyje numatyta intelektinės nuosavybės teisės ir jų gynimui taikytina teisė. Šio kodekso normos reglamentuoja turtinės žalos atlyginimą, padarytą prekių ar paslaugų ženklo savininkui. Pagal LR CPK prekių ženklo teisei apsaugai užtikrinti taip pat gali būti taikomos laikinos apsaugos priemonės. Šio kodekso nustatyta tvarka gali būti uždrausta asmenims daryti gresiantį ženklo savininko teisių pažeidimą, įpareigota asmenis laikinai nutraukti teisių pažeidimą, areštuotos ar uždrausta, kad patektų į apyvartą arba išimtos iš apyvartos teisių objektų kopijos ir prekės, kai įtariama, kad jos pažeidžia ženklo savininko teises bei areštuotas teises pažeidžiančių asmenų turtas. LR BK 204 straipsnyje numatyta baudžiamoji atsakomybė už svetimo prekių ar paslaugų ženklo naudojimą, o LR ATPK 214²⁷ straipsnis už tai numato administracinę atsakomybę. Pabrėžtina, kad „Vilniaus apygardos teismas gali pripažinti negaliojančia ir spekuliacinio ženklo registraciją. Tokiu ženklu laikomas ženklas, įregistruotas turint nesąžiningų ketinimų.“ (P. Kasperavičius, R. V. Ulozas, 2007).

Be visa to, labai svarbią vietą užima LR Prekių ženklų įstatymo trečias skirsnis, kuris numato ženklo registracijos ypatumus. Norint įregistruoti ženklą, pirmiausia reikia paduoti paraišką Valstybiniam patentų biurui ir sumokėti nustatyto dydžio mokestį (LR Prekių ženklų įstatymo 11 straipsnis). Šio įstatymo 12 straipsnis numato, kad patentų biuras per 1 mėnesį nuo paraiškos gavimo datos atlieką jos ekspertizę ir nustato ar pateikti visi taisyklėse nurodyti dokumentai, 13 straipsnyje numatyta, kad atlikus paraiškos ekspertizę turi būti atliekama ir ženklo ekspertizė. Nustačius, kad ženklas atitinka visus reikalavimus, Valstybinis patentų biuras priima sprendimą jį įregistruoti. Registracija baigiama jį įregistravus LR Prekių ženklų registre ir paskelbus duomenis apie įregistruotą ženklą Valstybinio patentų biuro oficialiame biuletenyje. LR Prekių ženklų įstatymo 35 straipsnis numato, kad pradinis ženklo registracijos galiojimo terminas yra 10 metų nuo paraiškos padavimo dienos, o šio įstatymo 36 straipsnis numato, kad pasibaigus šiam terminui, ženklo registracijos galiojimas gali būti pratęsiamas visoms arba daliai prekių ir (ar) paslaugų kiekvieną kartą ne ilgiau kaip 10 metų straipsnyje numatytais pratęsimo sąlygomis.

Be nacionalinės teisinės apsaugos prekių ženkams yra taikoma ir tarptautinė prekių ženklų apsauga. Vadovaujantis 1989 m. birželio 27 d. pasirašytu Madrido protokolu, kurį Lietuva ratifikavo 1997 metais, Lietuvos Respublikoje saugomi ir tarptautiniai prekių ir paslaugų ženklai, įregistruoti Tarptautiniame biure. Apie tokių ženklų registraciją skelbiama Tarptautinio biuro tarptautinių ženklų biuletenyje, o į LR išplėsti ženklai registruojami LR prekių ženklų registre. Tokių ženklų teisinė apsauga tokia pat kaip ir įregistruotų tik LR teritorijoje. Tarptautinė ženklo

registracija pradžioje galioja 10 metų, o vėliau tokiam pat laikui gali būti pratęsiama. Taip pat ši registracija gali būti pripažinta negaliojančia, jeigu ženklas neatitinka čia jam keliamų reikalavimų, jeigu pateikiami suinteresuotų asmenų protestai, jeigu tarptautinė registracija panaikinama jo kilmės šalies patentų tarnybos prašymu, o ženklo savininkas nepaduoda prašymo šį ženklą įregistruoti LR, taip pat jeigu Madrido protokolo šalis denonsuoja šį protokolą.

Vis dėlto pagrindinis tarptautinis teisės aktas pramoninės nuosavybės apsaugos srityje yra 1883 m. Paryžiaus konvencija, kurią Lietuva pasirašė 1994 metais. Konvencijos 6 straipsnis įtvirtina to paties ženklo nepriklausomumo įvairiose šalyse principą, reiškiantį, kad kurioje nors Sąjungos šalyje įregistruotas ženklas laikomas nepriklausomu nuo tų, kurie įregistruoti kitose Sąjungos šalyse, įskaitant ir jo kilmės šalį. Konvencijos 6 bis straipsnis reglamentuoja plačiai žinomo prekių ženklo apsaugą, ši norma yra atkartota ir išplėta kituose tarptautinėse ir Europos Sąjungos teisės aktuose bei nacionalinėje teisėje, vienas jų - LR Prekių ženklų įstatymas, kurio 9 straipsnyje taip pat numatyta plačiai žinomo prekių ženklo apsauga. Konvencijos 6 ter straipsnis numato draudimą registruoti valstybinius herbus, oficialius kontrolės spaudus ir tarpvalstybinių organizacijų emblemas. Šis straipsnis taip pat susijęs su LR Prekių ženklų įstatymu, kurio 6 straipsnio 1 dalies 9 punkte įtvirtinta, jog minėti elementai priskiriami prie pagrindų, dėl kurių absoliučiai atsisakoma įregistruoti prekių ženklą. Konvencijos 6 quater straipsnis numato, kad ženklo perdavimas laikomas galiojančiu tik tuo atveju, jeigu jis perduodamas kartu su pramonės ar prekybos įmone, kuriai priklauso tas ženklas, šio perdavimo juridiniai galiai pripažinti pakanka, kad esančios toje šalyje pramonės ar prekybos įmonės dalis būtų perduota įgijėjui kartu su išimtinė teise gaminti arba parduoti gaminius, kurie žymimi perduotu ženklu. Tuo tarpu LR Prekių ženklų įstatymo 29 straipsnio 2 dalis reglamentuoja kolektyvinio prekių ženklo perdavimą numatant, kad tokį ženklą galima perduoti tikrai visų asmenų, kurie yra kolektyvinį ženklą įregistravusio kolektyvo nariai, sutikimu. Svarbūs yra konvencijos 6 quinqies straipsnis, įtvirtinantis įregistruotų vienoje Sąjungos šalių ženklų apsaugą kitose Sąjungos šalyse ir pagrindus, dėl kurių ženklo registracija gali būti atmesta ar pripažinta negaliojančia 6 septies straipsnis, numatantis ženklo registracijos agento arba atstovo vardu be ženklo savininko sutikimo sąlygas. Pastarajame straipsnyje, kaip ir LR Prekių ženklų įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybė registruoti ženklą per atstovą, tačiau minėtame konvencijos straipsnyje yra ir nuostata leidžianti ženklo savininkui užprotestuoti registravimą ir pareikalauti jo anuliavimo arba, jeigu tai leidžia šalies įstatymai, perregistruoti ženklą savo naudai, su sąlyga, jeigu agentas arba atstovas nepateiks įrodymų, pateisinančių jo veiksmus. Prekių ženklo registracijos užprotestavimo pagrindai reglamentuoti ir LR Prekių ženklų įstatymo 18 straipsnyje, kurio 1 dalyje įtvirtinta, kad suinteresuoti asmenys per 3 mėnesius nuo įregistruoto ženklo paskelbimo Valstybinio patentų biuro oficialiame biuletenyje dienos,

remdamiesi šio įstatymo 6 ir (ar) 7 straipsniais, gali užprotestuoti ženklo registraciją paduodami motyvuotą rašytinį protestą Apeliaciniam skyriui. Analizuojant Paryžiaus konvencijos normas, reglamentuojančias prekių ženklų teisinę apsaugą randama nemažai sąsajų su LR Prekių ženklų įstatymu, todėl galima daryti išvadą, kad ši konvencija jį papildo. Tarptautinė ženklo registracija galioja 10 metų, vėliau gali būti pratęsiama tokiam pat laikui, tačiau Paryžiaus konvencijos 6 quinques straipsnio E dalyje įtvirtinta nuostata, kad ženklo registracijos atnaujinimas kilmės šalyje neįpareigoja atnaujinti registraciją kitose Sąjungos šalyse, kuriose ženklas buvo įregistruotas.

Dar vienas svarbus tarptautinės teisės dokumentas – Sutartis dėl intelektualinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (toliau - TRIPS sutartis), kurioje prekių ženklas apibrėžiamas kaip saugotinas objektas. TRIPS sutarties 16 straipsnis numato prekių ženklo registracijos suteikiamas teisės bei plačiai žinomų prekių ženklų teisinę apsaugą. Sutarties 18 straipsnis įtvirtina minimalų septynerių metų pradinės prekių ženklo registracijos ir kiekvienos atnaujintos registracijos terminą. „TRIPS sutarties 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kiekviena valstybė narė kitų valstybių narių nacionaliniams subjektams taiko ne mažiau palankų režimą negu tas, kurį ji taiko savo pačios nacionaliniams subjektams intelektualinės nuosavybės apsaugos atžvilgiu, su išimtimis, numatytomis Paryžiaus konvencijoje.“ (R. Birštonas et al., 2010). Tai reiškia, kad sutartyje, kaip ir Paryžiaus konvencijoje įtvirtintas nacionalinio režimo principas ir sutartis remiasi ją pasirašiusių šalių nacionaliniais interesais bei Paryžiaus konvencija, kurią tam tikrais atvejais papildo.

Be nacionalinio ir tarptautinio prekių ženklų apsaugos režimo egzistuoja dar vienas – Europos Sąjungos prekių ženklų teisinis režimas. Tarybos reglamente (EB) Nr. 207/2009 dėl Bendrijos prekių ženklo nustatyta, kad apsauga prekių ženklui gali būti suteikta visos Europos Sąjungos teritorijoje, ženklą įregistravus Vidaus rinkos derinimo tarnyboje. Europos Sąjungos ir nacionalinė prekių ženklo apsaugos sistemos veikia tarsi šalia viena kitos. „Jos tarsi susikerta ankstesnių teisių pagrindu, nes nacionalinė procedūra registruojamo prekių ženklo apsauga negalima, jeigu tokio ženklo registracija pažeidžia ankstesnes ES prekių ženklo teises, taip pat *vice versa* (lot. atvirkščiai) ES prekių ženklo apsauga negalima, jeigu tokio ženklo registracija pažeidžia ankstesnes nacionalinio prekių ženklo teises.“ (R. Birštonas et al., 2010).

„Interneto svetainės yra tapusios neatskiriama įvairių rinkos dalyvių, kitų juridinių asmenų įvaizdžio dalimi, reikšminga reprezentavimo bei informacijos platinimo priemone. Tačiau Lietuvoje teisės aktai teisinių santykių susijusių su domenų registravimu, naudojimu, ginčų nagrinėjimu ir t. t. nereglamentuoja. Nėra tiesioginių teisės normų, reglamentuojančių teisinę apsaugą nuo neteisėto domenų vardų naudojimo bei pažeistų teisių gynimo būdus“ - *Lietuvos apeliacinio teismo 2010 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-380/2010 VŠĮ „Gyvūnų globos tarnyba „Pifas“ v. VŠĮ „Lesė“*. Nepaisant to, kad domenas nėra reglamentuotas įstatyminiu lygiu, santykiams,

kylantiems iš jo reguliuoti yra taikoma įstatymų analogija. - *Vilniaus apygardos teismo 2013 m. gegužės 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-2874-603/2013 D. T. v A. R. Pavyzdžiui, siekdamas išspręsti ginčą ir apginti asmens teises dėl neteisėto domeno naudojimo teismas gali taikyti panašius teisinius santykius reglamentuojančias LR Civilinio kodekso (CK 1.8 straipsnis); LR Prekių ženklų įstatymo; LR Konkurencijos įstatymo; 2004 m. balandžio 28 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 874/2004 ir kitų teisės aktų normas. „Nesant specialių teisės normų, reglamentuojančių ginčų sprendimą tarp domenų vardų naudojimo bei prekių ženklų naudojimo (reglamentuojama tik domeno „.lt“ registracijos procedūra), Lietuvos Respublikos teismai dar negausioje savo praktikoje sprendami iškilusius ginčus taiko įstatymo analogiją: Civilinį kodeksą (nuostatos, reglamentuojančios juridinio asmens teisę į pavadinimą), Prekių ženklų įstatymą (nuostatas, nustatančias Prekių ženklo savininko teises) bei Konkurencijos įstatymą (nesąžininga konkurencija).¹²*

LR Civilinio kodekso 2.20 straipsnis numato fizinio asmens teisę į vardą, pavardę, vardus, pseudonimus; neleidžia įgyti teisių ir pareigų prisidengiant kito asmens vardu, o šio kodekso 2.21 straipsnis reglamentuoja išvardintų teisių gynimą. Taigi, šis kodeksas įtvirtina fizinio asmens teisę teismo reikalauti, kad kitas asmuo, kuris neteisėtai veikia jo vardu ar kitaip neteisėtai pasisavina svetimą vardą bei kliudo juo naudotis, nutrauktų tokius veiksmus bei atlygintų jais padarytą turtinę ir neturtinę žalą. Lygiai taip pat yra numatytos ir juridinio asmens teisės bei jų gynimas. CK 2.39 straipsnis nustato juridinio asmens pavadinimo ypatybes, o šio kodekso 2.42 straipsnyje yra numatyta juridinio asmens teisė į pavadinimą. Paminėtina, kad CK 2.42 straipsnio 1 dalis numato draudimą įgyti teisių ir pareigų prisidengiant kito juridinio asmens pavadinimu. Taigi, siekiant užtikrinti tinkamą ginčo dėl domeno naudojimo išsprendimą, minėtos CK normos yra pagrindas byloje taikyti įstatymo analogiją. „Asmens teisę į juridinio asmens pavadinimą pažeidimu gali būti pripažinti ir tie atvejai kai juridinio asmens pavadinimui tapatus ar panašus domeno vardas yra naudojamas kito asmens parduodamų prekių ar paslaugų atskyrimo prasme“. (*LAT Civilinių bylų skyriaus nutartis civilinėje byloje 3K-3-272/2009 UAB „Baldų centras“ v. UAB „Neiseris“*). Iš minėtų teismų praktikos pavyzdžių galima daryti išvadą, kad ji taip pat užima svarbią vietą savo išaiškinimais padedant reguliuoti įstatymais nereglamentuotą domeno naudojimą. Prie to paties reikėtų pridurti, kad domenas yra pramoninės nuosavybės objektas ir prie jį reglamentuojančių šaltinių tam tikrose teisinėse situacijose reikėtų priskirti LR ATPK, kurio 214²⁷ straipsnis numato administracinę atsakomybę už pramoninės nuosavybės teisių pažeidimus ir LR BK, kurio 195 straipsnis už tai numato baudžiamąją atsakomybę.

¹² Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. sausio mėn. 18 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 2A-90/2012 AB „Mano duomenys“ v. UAB „Matrix“.

Taikant prekių ženklų įstatymą, kaip analogiją, svarbu pažymėti, kad šio įstatymo 38 straipsnio 1 dalies 2 punktas reglamentuoja įregistruoto prekių ženklo savininko išimtinę teisę uždrausti kitiems asmenims be jo sutikimo komercinėje veikloje naudoti bet koki žymenį, kuris yra tapatus įregistruotam ženklui tapačioms ar panašioms prekėms ir (ar) paslaugoms ar klaidinamai į jį panašus ir dėl to yra galimybė suklaidinti visuomenę, įskaitant ir klaidinamą asocijavimą su įregistruotu prekių ženklu. Vis dėlto, šio įstatymo taikymas teismų praktikoje labiausiai tikėtinas, kai domeno naudotojas pažeidžia prekių ženklo savininko teises.

Neteisėtas domeno naudojimas gali būti siejamas su nesąžininga konkurencija, o LR Konkurencijos įstatymas taip pat taikomas kaip analogija. LR Konkurencijos įstatymo 15 straipsnis nustato nesąžiningos konkurencijos veiksmų draudimą. Pagal šio straipsnio 1 dalies 1 punktą ūkio subjektams draudžiama atlikti bet kuriuos veiksmus, prieštaraujančius ūkinės veiklos sąžiningai praktikai ir geriems papročiams, kai tokie veiksmai gali pakenkti kito ūkio subjekto galimybėms konkuruoti. Prie šių veiksmų priskirtina savavališkas naudojimas žymens, kuris yra tapatus ar panašus į kito ūkio subjekto pavadinimą, įregistruotą prekių ženklą ar neregistruotą plačiai žinomą prekių ženklą, ar kitą pirmumo teise naudojamą žymenį su skiriamuoju požymiu, jeigu tai sukelia ar tikėtina, kad gali sukelti painiavą su šiuo ūkio subjektu ar jo veikla, arba jeigu siekiama nesąžiningai pasinaudoti šio ūkio subjekto ženklo ar žymens reputacija, arba jeigu dėl to gali nukentėti šio ūkio subjekto ženklo ar žymens reputacija, arba jeigu dėl to gali susilpnėti šio ūkio subjekto naudojamo ženklo ar žymens skiriamasis požymis. Be to, Lietuvos Aukščiausiasis teismas savo praktikoje yra išaiškinęs, kad „atitinkamo juridinio asmens pavadinimo neteisėtas panaudojimas kito juridinio asmens interneto tinklalapyje gali būti pripažintas kaip pažeidžiantis juridinio asmens pavadinimo savininko teises, nepriklausomai nuo to, kad tas juridinio asmens pavadinimas naudojamas ne juridinio asmens pavadinimo tikslu ir prasme“. (*LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. rugsėjo 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3k-3-408/2004 UAB „Balionų šalis v. UAB „Vilbalas“*). Tačiau reikia pažymėti ir tai, kad domeno vardo vienodumas su kitais įstatymuose minėtais žymenimis ne visada turi būti ir yra laikomas teisių pažeidimu. Šie aspektai bus dar plačiau nagrinėjami tolimesnėje darbo eigoje.

Tarptautinis teisės aktas, kurio dėka galima taikyti įstatymo analogiją yra 2004 m. balandžio 28 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 874/2004, nustatantis .eu Aukščiausio lygio domeno įdiegimo ir funkcijų viešosios tvarkos taisyklės bei registracijai taikomus principus. Vienos aktualiausių normų, reglamentuotų jame yra 18 straipsnis, kuriame numatyti netinkami registruoti domenų vardai; 19 straipsnis, kuriame numatyti domeno paveldėjimo pagrindai; 20 straipsnis – įtvirtinti pagrindai, kuriems esant registras gali išregistruoti domeno vardą, o reglamento 21 straipsnio 1 dalies b) punktas numato, kad registruotas domeno vardas gali būti panaikintas atitinkama teismine ar

neteismine tvarka, kai tas vardas buvo užregistruojamas ar yra naudojamas nesąžiningai. Minėti straipsniai įstatymo analogijos tvarka reguliuoja santykius, kylančius iš domeno sąžiningo ir nesąžiningo naudojimo. Šis reglamentas yra svarbus teisės aktas, susijęs su darbe nagrinėjama tema, todėl tolimesnėje darbo eigoje jį būtina paanalizuoti kiek plačiau.

Nors pats domeno naudojimas, kaip jau minėta, nėra reglamentuojamas įstatymų, tačiau 2014-05-27 yra išleista naujausia domeno „.lt“ procedūrinio reglamento redakcija, kurioje apibrėžiami procedūrų atlikimo principai, reikalavimai ir sąlygos .lt domene. Svarbiausias naujojo reglamento pakeitimas yra tas, kad juo remiantis „.lt“ domenas įgijo nuosavybės teises, tačiau nuosavybė yra ne pats domenas, o teisės į registruotą domeno vardą, taigi, jei jis neįregistruotas, nėra ir nuosavybės teisių. Iki šio pakeitimo, domenas buvo laikomas tik paslauga, tačiau teismų praktika suformulavo teiginį, kad jis turi turtui būdingų savybių ir tai atsispindi naujajame reglamente.

KTU Informacinių technologijų departamento Interneto paslaugų centras nustato tokius domeno galiojimo ir pratęsimo terminus:

1. Vienas terminas, per kurį įrašai apie domeną palaikomi Whois duomenų bazėje, yra vieneri metai, t. y. 12 mėnesių.

2. Pirmasis terminas prasideda nuo domeno įkūrimo dienos (už pirmąjį terminą užsakovas apmoka įkuriant domeną). Laiku atlikti pratęsimo terminai skaičiuojami nepertraukiamai, sudedant su ankstesniais terminais, pvz., įkurtas domenas ir atlikti du pratęsimai, tad bendras galiojimo terminas yra treji metai nuo domeno įkūrimo (pirmasis po įkūrimo terminas + du pratęsimai). Pratęsimas turi būti atliktas iki einamojo termino pabaigos. Pratęsti galiojimą po to, kai domenas jau yra panaikintas, negalima.

3. Prasidėjęs terminas laikomas einamuoju, o visi prieš tai ėję – pasibaigusiais. Sukaupiti pratęsimai yra laiku atlikti, bet dar neprasidėję.

4. Leidžiama pratęsimų trukmė atskiruose aukščiausio lygio domenuose: .lt – mažiausiai vienas terminas, daugiausiai – penki sukaupiti (neprasidėję) terminai; .eu, .info, .com, .org ir .net – mažiausiai vienas terminas, daugiausiai – devyni sukaupiti (neprasidėję) terminai.

5. IPC netaiko savaiminio pratęsimo, tačiau elektroniniu laišku įspėja domeno turėtoją apie būtinybę atlikti pratęsimą. Jeigu domeno turėtojas laiku nepateikia pratęsimo užsakymo ir jo neapmoka, domenas panaikinamas suėjus einamajam terminui. Tokiu atveju užsakovas „karantino“ laikotarpiu turi pirmenybę naujai įkurti to paties vardo domeną. „Karantino“ laikotarpio trukmė atskiruose aukščiausio lygio domenuose: .lt – 30 dienų po domeno panaikinimo (jei „karantinas“ taikomas); .eu – 40 dienų po domeno panaikinimo; .info, .com, .org ir .net – 30 dienų po domeno panaikinimo.

Apibendrinus su domeno ir prekių ženklo teisine apsauga susijusius faktus, galima daryti išvadą, kad jiems abiems garantuojama teisinė apsauga, nepaisant to, kad vieno iš jų reglamentavimas yra konkretaus įstatyminio lygio, o kito teisiniams santykiams sureguliuoti remiamasi įstatymo analogija bei teismų praktika. Prekių ženklo galiojimo terminas gerokai ilgesnis nei domeno, tačiau abiejų gali būti pratęsti tam tikromis teisės aktuose numatytomis sąlygomis.

1.3. Domeno ir prekių ženklo naudotojų teisės ir pareigos

LR Prekių ženklų įstatymo 4 straipsnis įtvirtina ženklo savininko teisę informuoti visuomenę apie savo teises į tą ženklą savininko teisių apsaugos žymeniu, kurį sudaro raidė R apskritime ir kuris dedamas ženklui iš dešinės (viršuje arba apačioje). Įstatymo 38 straipsnio 1 dalis numato, kad įregistruoto prekės ženklo savininkas gali uždrausti kitiems asmenims be jo sutikimo komercinėje veikloje naudoti bet kokią žymenį, kuris yra: tapatus įregistruotam ženklui tapačioms prekėms ir (ar) paslaugoms; tapatus įregistruotam ženklui tapačioms ar panašioms prekėms ir (ar) paslaugoms ar klaidinamai į jį panašus ir dėl to yra galimybė suklaidinti visuomenę, įskaitant ir klaidinamą asocijavimą su įregistruotu ženklu; tapatus įregistruotam ženklui nepanašioms prekėms ir (ar) paslaugoms ar klaidinamai panašus į jį, jeigu įregistruotasis ženklas Lietuvos Respublikoje turi reputaciją ir jeigu dėl neteisėto tokio žymens vartojimo įgyjamas nesąžiningas pranašumas arba pažeidžiamas to ženklo skiriamasis požymis, arba pakenkiama jo reputacijai; tapatus įregistruotam ženklui nepanašioms prekėms ir (ar) paslaugoms ar panašus į jį, jeigu įregistruotasis ženklas Lietuvos Respublikoje turi reputaciją ir jeigu dėl neteisėto tokio žymens naudojimo įgyjamas nesąžiningas pranašumas arba pažeidžiamas to ženklo skiriamasis požymis, arba pakenkiama jo reputacijai. Šį straipsnį papildė to paties įstatymo 9 straipsnio 4 dalis, kurioje numatyta, kad Lietuvos Respublikoje pripažinto plačiai žinomu ženklo savininkas turi ir teisę uždrausti kitiems asmenims be jo sutikimo naudoti pramoninėje ar komercinėje veikloje bet kurią žymenį, kurią galima palaikyti plačiai žinomo ženklo atgiminiu, imitacija ar vertimu ir kuris gali suklaidinti dėl tapačių ir (ar) panašių prekių, kurioms plačiai žinomas ženklas naudojamas. Analogiškai draudimai naudoti tapatų prekių ženklą numatyti ir Europos parlamento ir tarybos reglamento (ES) 2015/2424 9 straipsnyje, kuris įtvirtina ES prekių ženklų suteikiamas teises jo savininkui. Tačiau „įregistruoto ar plačiai žinomo prekių ženklo savininkas neturi teisės uždrausti naudoti savo ūkinėje ar komercinėje veikloje kaip žymenį jam priklausančio ženklo, jei tai neprieštarauja sąžiningai tokios veiklos praktikai, jei nurodoma prekių ar paslaugų paskirtis lyginamojoje reklamoje, jei tokia reklama leidžiama, taip pat nurodant savo vardą, pavardę, adresą, prekių ar paslaugų rūšį, kokybę, kiekį, vertę, paskirtį, geografinę kilmę, prekių ar paslaugų teikimo laiką, kitas charakteristikas.“ (LR PŽĮ

39 straipsnis). Ženklo savininkas taip pat praranda teisę uždrausti kitam asmeniui žymėti juo prekes, kurios jo sutikimu yra pažymėtos ir išleistos į ES rinką, tačiau jeigu savininkas su tolesniu prekių komercializavimu nesutinka dėl svarių priežasčių, ypač esant prekių kokybės pasikeitimui ar pablogėjimui ši teisė jam galioja. (LR PŽĮ 40 straipsnis). Europos parlamento ir tarybos reglamento (ES) 2015/2424 12 ir 13 straipsniai siejasi su dviem pastaraisiais, nes juose numatyti apribojimai prekių ženklo savininkui uždrausti trečiajai šaliai vykdant komercinę veiklą naudoti tam tikrus žymenis, ką iš dalies apriboja ir LR PŽĮ 39 ir 40 straipsniai. LR PŽĮ 41 straipsnio nuostatomis ženklo savininkas turi teisę užginčyti ženklo registraciją ir pareikalauti tokio ženklo registraciją panaikinti arba ženklą perregistruoti savo naudai, jeigu be jo sutikimo savininko atstovas ar kitas asmuo savo vardu padavė paraišką ženkliui įregistruoti ir nepateikė tokius veiksmus pateisinančių įrodymų. Analogiška nuostata numato ir Paryžiaus konvencijos 6 septies straipsnis (ženklų registracija agento arba atstovo vardu be ženklo savininko sutikimo). Dar viena svarbi nuostata įtvirtinta 42 straipsnyje, kuriame numatyta, kad žodynų, enciklopedijų, knygų ir kitų profesinio pobūdžio leidinių autorius atgamindamas juose įregistruotą ir galiojantį ženklą, savininko prašymu turi tai padaryti su nuoroda apie įregistruotą ženklą, jeigu to paprašytų ženklo savininkas dėl tikimybės, kad tai sudarys įspūdį, jog šis ženklas yra prekių ar paslaugų bendrinis pavadinimas ar terminas. Tokia nuostata galioja ir elektroniniams leidiniams. Be LR Prekių ženklų įstatyme numatytų normų, kurios įtvirtina teises ir pareigas dėl prekių ženklo naudojimo, nemažai jų įtvirtinta ir Paryžiaus konvencijoje. Pagal konvencijos 6 bis straipsnio pagrindais šalys įsipareigoja neregistruoti prekių ženklais bei sudėtine jų dalimi herbų, vėliavų ir kitų Sąjungos šalių valstybinių emblemų, jų įvestų oficialių ženklų ir kontrolės bei garantijos spaudų, taip pat viso to, kas heraldikos požiūriu yra pamėgdžiojimas, o pagal 6 sexies straipsnį Sąjungos šalys įsipareigoja saugoti paslaugų ženklus, nenumatant jų registravimo. Paryžiaus konvencija numato teises ir pareigas ne tiesiogiai jų savininkams ir naudotojams, o ją pasirašiusioms šalims, kurios laikantis konvencijos nuostatų jas privalo įtvirtinti nacionaliniuose įstatymuose. Europos parlamento ir tarybos reglamento (ES) 2015/2424 9a straipsnyje numatyta teisė uždrausti parengiamuosius veiksmus, susijusius su pakuotės ar kitų priemonių naudojimu, o 9b straipsnyje numatyta, kad ES prekių ženklu suteikiamos teisės pirmenybę trečiųjų šalių atžvilgiu turi nuo paskelbimo apie prekių ženklo registraciją dienos, o už veiksmus, atliekamus po ES prekių ženklo paraiškos paskelbimo dienos, galima reikalauti pagrįsto dydžio kompensacijos, jei tie veiksmai po paskelbimo apie prekių ženklo registraciją dėl to paskelbimo taptų draudžiamais.

Aptarus prekių ženklo savininko teisių ir pareigų nacionalinį, tarptautinį ir Europos Sąjungos reglamentavimą, galima daryti išvadą, kad jie visi glaudžiai susiję tarpusavyje ir įtvirtina iš esmės susijusias ir viena kitą papildančias normas.

Analizuojant su domenu susijusias teises ir pareigas, tikslinga būtų aptarti ne tik paties domeno turėtojo, bet ir registruotojo, t.y., užsakovo bei registratoriaus teises ir pareigas. Kaip teigia Mykolo Romerio universiteto profesorius M. Kiškis (2011), - „domeno vardas gali būti laikomas intelektinės nuosavybės teisių objektu, t.y. jo atžvilgiu gali būti suteikiamos subjektyvinės teisės, leidžiančios naudoti, valdyti ir disponuoti domeno vardu.“ Suprantama, kad iš to kyla ne tik teisės, bet ir pareigos. Domeno vardo kaip intelektinės nuosavybės objekto užsakovo, registratoriaus ir savininko teises ir pareigas iš dalies apibrėžia registracijos ir naudojimo sąlygos, kurios numatytos domeno .lt procedūriniame reglamente; Komisijos reglamente (EB) Nr. 874/2004, nustatančiame .eu Aukščiausio lygio domeno įdiegimo ir funkcijų viešosios tvarkos taisykles bei registracijai taikomus principus; domenui taikomos įstatymų analogijos ir sutartys, sudaromos registruojant domeno vardus. Subjektyvinės teisės į domeno vardą riboja ir techninės galimybės veikti savarankiškai, kadangi be domenu administratoriaus (registratoriaus), t.y. tarpininko dalyvavimo domeno vardas negali funkcionuoti.

Domeno .lt procedūrinio reglamento 3.8 punkte numatyta, kad domeno vardo užsakovas jį sudaro ir už jį atsako. 3.18 punkte užsakovas apibrėžiamas kaip fizinis arba juridinis asmuo, kurio valia yra įkuriamas domenas, arba teisių į registruoto vardo domeną įgijėjas perleidimo, perdavimo ar perėmimo procedūrų atveju. Laikoma, kad užsakovas tampa domeno turėtoju nuo domeno įkūrimo ar teisių į registruoto vardo domeną įgijimo iki domeno panaikinimo. Pagal reglamento 29 punktą domeno turėtojas turi teisę atlikti domeno vardo pratęsimo procedūrą, kuri turi būti atlikta laikotarpiu nuo domeno vardo registravimo iki domeno panaikinimo, tačiau administratorius neturi įspėti jo apie einamojo termino pabaigą. Procedūra taip pat laikoma kaip veiksmas, atliktas domeno turėtojo valia. Reglamentas numato domeno turėtojui ir galimybę perleisti teises į įkurto domeno vardą kartu su teisėmis į patį domeną. Reglamente numatytas domeno teisių perdavimo institutas, kai turėtojas teismo ar arbitražo sprendimu įpareigojamas perleisti nurodytam asmeniui teises į konkretų domeną ir teisių į domeną perėmimo institutas, kai domeno turėtojo teises į domeną perima kitas asmuo, kai domeno turėtojas dėl įvykio, pavyzdžiui, fizinio asmens mirties ar juridinio asmens pabaigos ar reorganizavimo negali pats įgyvendinti savo valios. Šios dvi procedūros vykdomos ne domeno turėtojo valia. Domeno panaikinimo institutas numatytas reglamente gali būti taikomas tiek turėtojo, tiek administratoriaus valia, kitaip tariant ir vienas ir kitas subjektas turi teisę panaikinti domeną reglamente įtvirtintais pagrindais. Baigiamosiose reglamento nuostatose domeno turėtojui numatyta teisė per 7 kalendorines dienas po atitinkamo fakto pareikšti administratoriui pretenziją, šiam atsisakius atlikti domeno vardo registravimo procedūrą ar savo valia atlikus sustabdymo arba domeno panaikinimo procedūrą. Reglamento priede numatyta pareiga paslaugų teikėjui sudarant paslaugų teikimo sutartį patikrinti užsakovų asmenybę; įsitikinti dėl užsakovų

fizinių asmenų veiksnio sudaryti paslaugų sutartį; patikrinti užsakovų juridinių asmenų atstovų įgaliojimus sudaryti paslaugų sutartį ir kt.

„KTU Informacinių technologijų plėtros instituto tipinėje sutartyje aiškiai nurodoma, kad užsakovas asmeniškai atsako už trečiųjų asmenų pramoninės nuosavybės teisių (firmų vardai, prekių (paslaugų) ženklai ir pan.) ir autorių teisių (neteisėtas kūrinio naudojimas ir pan.) pažeidimus sudarant ar naudojant adresų srities simbolinį pavadinimą.“ (M. Kiškis, 2011). Tai reiškia, kad minėtas institutas neprisiima atsakomybės dėl domeno vardų registravimo, o pareiga užtikrinti, kad domeno vardas nebūtų naudojamas kaip įrankis neteisėtai veiklai kyla užsakovui. Taigi domeno vardo užsakovas ir jo turėtojas turi daug daugiau pareigų už paslaugų teikėją.

Komisijos reglamentas (EB) Nr. 874/2004 numato pareigą registratoriams reikalauti iš savo klientų tikslios kontaktinės informacijos, t.y. pilno pavadinimo, adreso, telefono numerio ir elektroninio pašto adreso, taip pat informacijos apie fizinį ar juridinį asmenį, atsakingą už techninę domeno vardo eksploataciją. Reglamento 18 straipsnis įtvirtina teisę registrai straipsnyje numatytais pagrindais blokuoti vardo registraciją ir tuo pačiu pareigą apie vardo panaikinimą įspėti jo savininką, kad šis turėtų galimybę imtis atitinkamų įrodinėjimo priemonių. Domeno registras turi teisę savo iniciatyva panaikinti domeno vardą ir neteikti ginčo nagrinėti kokia nors neteisminio konfliktų sprendimo tvarka, išimtinai, jeigu domeno turėtojas nesumoka nustatyto mokesčio per tam skirtą terminą; savininkas neatitinka reglamente nustatytų kriterijų. (Reglamento 20 straipsnis). Tai reiškia, kad registruodamas domeną asmuo turi pareigą tai daryti neturėdamas nesąžiningų, teisės aktams prieštaraujančių tikslų bei įsitikinus, kad tai nepažeis kitų asmenų teisių ir teisėtų interesų. Tokios nuostatos galioja ir įregistruoto domeno savininkui. Šio teisės akto 22 straipsnis numato teisę pradėti alternatyvų ginčų sprendimo procesą (AGS) bet kuriai šaliai. Pavyzdžiui domeno vardo savininkas gali pradėti tokį procesą, kai registro priimtas sprendimas prieštarauja reglamentui, o bet kuris kitas asmuo, kai domeno vardo registracija yra ginčytina ar ja piktnaudžiaujama 21 straipsnyje apibrėžtais nesąžiningumo atvejais.

Apibendrinus galima teigti, kad tiek domeno, tiek prekių ženklo savininkas turi subjektyvines teises, kurios leidžia naudotis, disponuoti šiais pramoninės nuosavybės objektais bei juos valdyti. Tačiau šis disponavimas ir valdymas siejasi ne tik su teisėmis, bet ir tam tikromis pareigomis. Taigi kaip ir visi teisiniai santykiai, domeno ir prekių ženklo naudotojų santykiai yra paremti tam tikromis teisėmis ir pareigomis, kurios jau aptartos šiame poskyryje.

1.3.1. Atsakomybė už domeno ir prekių ženklo netinkamą naudojimą

Kalbant apie civilinę atsakomybę dėl domeno netinkamo naudojimo, reikia prisiminti jau anksčiau darbe analizuotą įstatymo analogiją, kadangi teismų praktika, nesant specialių teisės normų taiko LR CK nuostatas, reglamentuojančias juridinio asmens teises į pavadinimą (CK 2.42 straipsnis). Straipsnio 2 dalis numato juridinio asmens, kurio teisės į pavadinimą pažeistos, kreiptis į teismą su reikalavimu nutraukti neteisėtus veiksmus, pakeisti pavadinimą ir reikalauti atlyginti jam padarytą turtinę ar neturtinę žalą. Analogiškai šio straipsnio nuostatos gali būti taikomos domeno savininkui ir kitiems asmenims pažeidusiems kito asmens teises į domeną. Civilinė atsakomybė gali būti taikoma ir už netinkamą prekių ženklo naudojimą. LR Prekių ženklų įstatymas numato laikinąsias apsaugos ir įrodymų užtikrinimo priemonės, kurios reglamentuotos LR CPK, o LR PŽĮ 50 straipsnis numato turtinės žalos atlyginimą, kuris kartu su šiuo įstatymu reglamentuojamas ir LR CK. LR Prekių ženklų įstatymo 53 straipsnis numato baudžiamąją atsakomybę už ženklo savininko teisių pažeidimą. LR BK 204 straipsnis priklausomai nuo pažeidimo, susijusio su svetimo prekių ženklo naudojimu už tai numato baudą, laisvės apribojimą, laisvės atėmimą arba viešųjų darbų skyrimą. Šio kodekso 195 straipsnyje įtvirtinta baudžiamoji atsakomybė už juridinio asmens teisių į juridinio asmens pavadinimą pažeidimą, o teismų praktikoje yra pavyzdžių, kad domeno vardo naudojimas, pažeidžiant minėtas teises užtraukia baudžiamąją atsakomybę. Tiek domenas, tiek prekių ženklas gali būti naudojami nesąžiningos konkurencijos tikslais, kuri yra draudžiama, remiantis LR Konkurencijos įstatymo 15 straipsnio nuostatomis. Šio įstatymo 42 straipsnis numato, kad už jo pažeidimus asmenys traukiami administracinė atsakomybė, o 43 straipsnis – žalos atlyginimo už padarytus pažeidimus nuostatas. Kadangi žalos atlyginimą reglamentuoja LR CK, suprantama, kad už nesąžiningos konkurencijos veiksmus netinkamai naudojant domeną ir prekių ženklą gali gręsti ir civilinė atsakomybė.

Išanalizavus teisės normas susijusias su atsakomybe už netinkamą domeno ir prekių ženklo naudojimą, paaiškėja, kad už tai gali būti taikoma administracinė, civilinė ir baudžiamoji atsakomybės, kurias numato jau aptartos teisės aktų normos, priklausomai nuo padaryto pažeidimo pobūdžio ir žalos kitiems asmenims.

2. TYRIMO DIZAINAS

2.1. Tyrimo eigos pristatymas

Tyrimo tipas: kokybinis.

Tyrimo populiacija: teisės aktai, teismų praktika, mokslinė literatūra, susiję su domeno ir prekių ženklo teisiniu reguliavimu.

Tyrimo imtis:

- a) LR CK 2.39, 2.42 straipsniai;
- b) LR Prekių ženklų įstatymo 5, 7, 9, 10, 37, 38, 50 straipsniai;
- c) LR Konkurencijos įstatymo 15, 16, 17 straipsniai;
- d) 1883 m. Paryžiaus konvencijos 6 bis straipsnis;
- e) Domeno .lt procedūrinis reglamento III skyrius;
- f) Komisijos reglamento (EB) nr. 874/2004 11, 21 straipsniai;
- g) Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-193-686/2015, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-479/2013, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-188/2013, Lietuvos Apeliacinio teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1047-460/2015, Lietuvos Apeliacinio teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1239/2013, Lietuvos Apeliacinio teismo sprendimas civilinėje byloje Nr. 2A-367/2012, Lietuvos Apeliacinio teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-90/2012, Lietuvos Apeliacinio teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-88/2012, Vilniaus apygardos teismo sprendimas civilinėje byloje Nr. 2-1061-623/2008, Šiaulių apygardos teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-287-267/2016;
- h) Lietuvos Respublikos valstybinio patentų biuro leidinys „Prekių ženklo sukūrimas“ (2010), Serija: Intelektinė nuosavybė verslui Nr.1;
- i) Gulliksen T.R, Internet domain names and trademarks. COMPLEX, 2/01. Oslo, Institutt for rettsinformatikk, 2001. P. 14.

Duomenų rinkimo metodas: mokslinės literatūros, teisės aktų ir teismų praktikos rinkimo metodas.

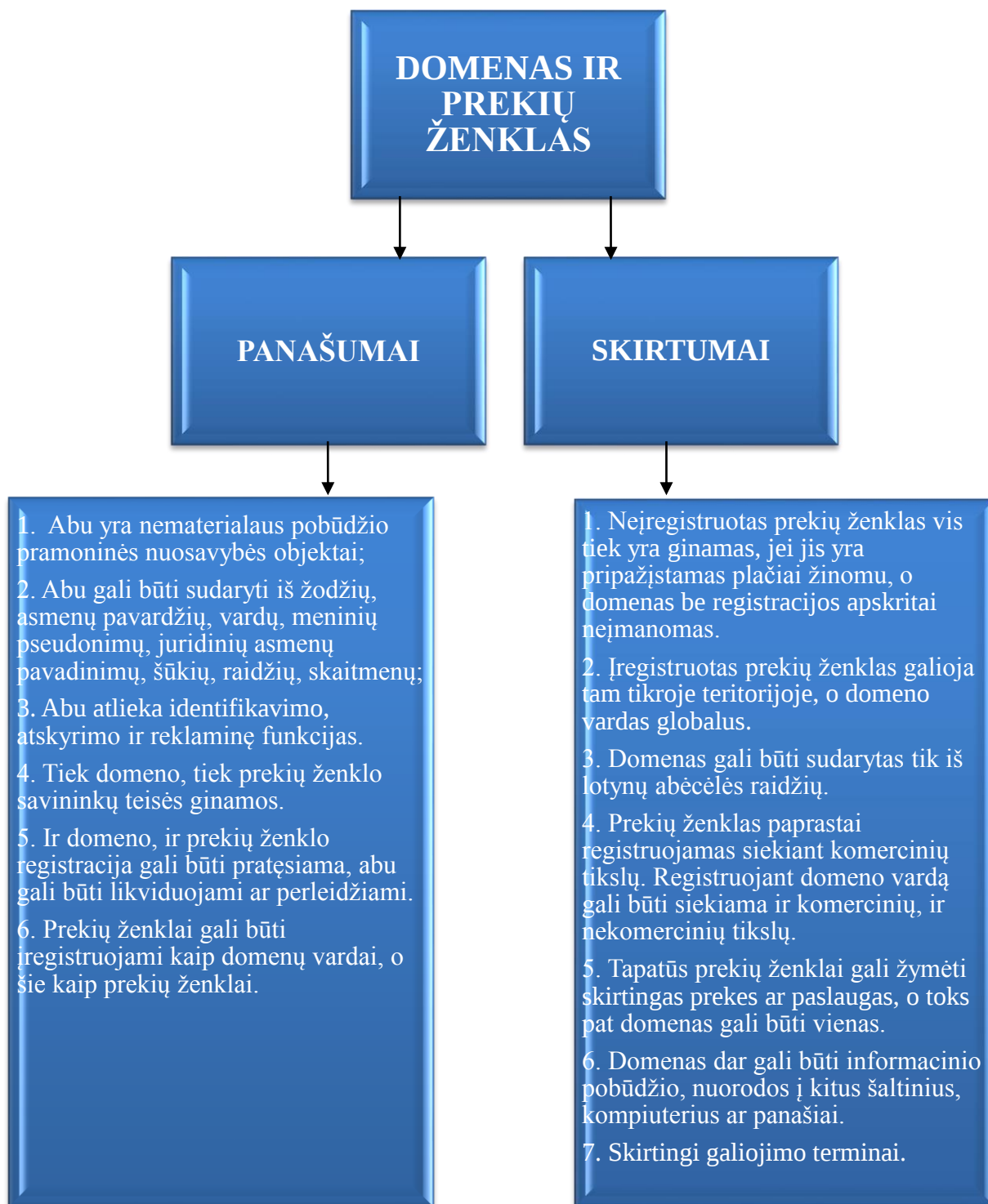
Duomenų analizės metodas: lyginimas, analizavimas, apibendrinimas.

Sunkumai ir kliūtys, su kuriais susidurta tyrimo metu: sunku rasti pakankamai teismų praktikos pavyzdžių, kad būtų išsamiai ištirti pagrindai, dėl kurių dažniausiai kreipiamasi į teismą dėl domeno ir prekių ženklo naudojimo. Jų pavyko rasti minimaliai, tačiau užteko pavyzdžiams pateikti.

3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

3.1. Domeno ir prekių ženklo panašumai ir skirtumai

Ne visi panašumai ir skirtumai tarp domeno ir prekių ženklų yra konkrečiai apibrėžti ir suformuluoti teisiniuose šaltiniuose, todėl norint juos identifikuoti reikia išanalizuoti nemažai teisės aktų, teisinės literatūros bei teismų praktikos, tam, kad galima būtų išskirti panašumus ir skirtumus bei jų atliekamas funkcijas. Žymenų, iš kurių gali būti sudarytas domenas ir prekių ženklas, atliekamų funkcijų, naudojimo paskirties, įregistravimo ir likvidavimo procedūros ir kitų kriterijų lyginamoji analizė yra svarbi tyrimo dalis, padėsianti rasti pagrindinius domeną ir prekių ženklą vienijančius ir skiriančius bruožus. Žemiau pateikta schema, kurioje identifikuoti domeno ir prekių ženklo esminiai panašumai ir skirtumai, tačiau norint pilnai įsigilinti į šiuos aspektus reikalinga platesnė jų analizė, remiantis norminiais teisės aktais bei kitais literatūros šaltiniais.

3.1 pav. Domeno ir prekių ženklo panašumai ir skirtumas

Šaltinis: sudaryta autoriaus (2016)

Kaip pirmasis bendras bruožas tarp domeno ir prekių ženklo išskirta tai, kad jie abu yra nematerialaus pobūdžio pramoninės nuosavybės objektai.

Anot Vilniaus universiteto Teisės katedros profesoriaus Vytauto Mizaro, bendros civilinės teisės prasme visi intelektinės nuosavybės objektai yra nematerialios, kitaip tariant, neturtinės vertybės, tačiau teisės į

juos gali būti tiek turtinės, tiek neturtinės. Jis intelektinę nuosavybę taip pat išskiria į dvi rūšis: autorių teisę ir pramoninės nuosavybės teisę, kuri ir reguliuoja teises į prekių ženklus, domeną ir kitus žymenis. Jie priskiriami prie pramoninės nuosavybės objektų, nes yra naudojami pramoninėje, gamybos ar komercinėje veiklose ir dėl to įgauna tam tikrą turtinę vertę.

Antras panašumas schemeje siejamas su žymenimis, galinčiais sudaryti ir domeno vardą ir prekių ženklą, tačiau šis panašumas susijęs tik su tais žymenimis, kurie sudaromi iš lotynų abėcėlės raidžių ir skaitmenų bei brūkšnelio, kadangi domenas gali būti sudaromas tik iš jų, tačiau prekių ženklą gali sudaryti ir kiti simboliai. Be minėtų simbolių, LR Prekių ženklų įstatymo 5 straipsnyje žymenys, galintys sudaryti prekių ženklą yra piešiniai, emblemos, erdvinės formos (gaminių išorinio vaizdo, jų pakuotės ar talpyklos), spalvos ar spalvų deriniai, jų kompozicijos. Tuo tarpu domeno .lt procedūrinis reglamento III skyriuje numatyta, kad domeno vardas gali būti sudarytas mažiausiai iš dviejų standartinės lotynų abėcėlės raidžių nuo „a“ iki „z“ (IDN gali būti ir kitų raidžių)¹³, skaitmenų nuo „0“ iki „9“ bei brūkšnelio (-), sudarytas daugiausiai iš šešiasdešimt trijų simbolių, sudarytas be brūkšnelių pradžioje ir (ar) pabaigoje, taip pat trečioje ir ketvirtoje pozicijose, nebent tai yra IDN su specialiuoju priešdėliu. Komisijos reglamento (EB) nr. 874/2004 11 straipsnyje numatyti specialieji simboliai¹⁴, kurie registruojamame domeno varde turi būti visiškai pašalinti, pakeisti brūkšneliais ar užrašyti kitaip, jei tai įmanoma.

Trečias esminis panašumas yra bendros domeno ir prekių ženklo funkcijos. Kaip įvardyta schemeje abu pramoninės nuosavybės objektai atlieka identifikavimo, atskyrimo ir reklaminę funkcijas. Šios funkcijos domeno naudojime pasireiškia kiek kitokia kryptimi nei naudojant tam tikrą prekių ženklą. Pavyzdžiui, domenas identifikuoja jo vartotoją ir internetinį puslapį, tuo tarpu prekių ženklas – tam tikras prekes ir paslaugas, šaltinį (įmonės verslą), iš kurio jos gaunamos. Domeno atskyrimo funkcija reiškia, kad jo pagalba vieni internetiniai tinklapiai, juose teikiamos paslaugos ir informacija atskiriama nuo kitų, o kalbant apie prekių ženklus ši funkcija pasireiškia įmonės produktų (prekių ir (arba) paslaugų) atskyrimu nuo jos konkurentų produktų. Dar viena tapati funkcija yra reklaminė. Domenui ši funkcija būdinga ypač tada, kai jis sutampa su tam tikro ūkio subjektu, kuris naudoja tokį patį domeno vardą, koks yra ir jo prekių ženklas. Šiuo atveju tai yra tarsi priemonė, padedanti realizuoti savo verslą internetinėje aplinkoje ir pritraukti daugiau klientų bei pirkėjų. Reklaminė funkcija panašiai pasireiškia ir prekių ženkuose. Kaip teigiama Lietuvos technikos bibliotekos, Lietuvos Respublikos valstybinio patentų biuro leidinyje „Prekių ženklo sukūrimas“ (2010), Serija: Intelektinė nuosavybė verslui Nr.1.- „ženklai padeda įmonės

¹³ IDN - daugiakalbei terpei pritaikytas domeno vardas, sudaromas ir vartojamas pagal specialiąsias interneto savireguliacijos dokumentų nuostatas.

¹⁴ Komisijos reglamento (EB) nr. 874/2004 11 straipsnyje numatyti tokie draudžiami domeno varde naudoti simboliai: „~@#%&*()+=<>{}[]|\\/:;’,.?“

prekėms išsiskirti bei atkreipti vartotojų dėmesį, jie leidžia vartotojams nuspręsti dėl perkamų prekių ar paslaugų, remiantis tuo, ką jie girdėjo, perskaitė ar patys išbandė.“ Tai reiškia, kad ženklai padeda įgyti klientų ratą bei kurti gerą įmonės vardą. Taigi keletas domeno ir prekių ženklo atliekamų funkcijų yra vienodos, tačiau pasireiškia ganėtinai skirtingomis prasmėmis.

Dar vienas panašumas tarp nagrinėjamų objektų yra garantuojama teisinė apsauga, kuri anksčiau darbe buvo ganėtinai plačiai aptarta, todėl vertėtų tik prisiminti, kad ir domeno, ir prekių ženklo naudotojams numatyta galimybė ginti savo teises, apart to, kad domeno reglamentavimas nėra toks aiškus ir konkretus kaip prekių ženklo. Tačiau labiau įsigilinus į šį aspektą, galima išskirti ir skirtumų. Schemoje identifikuotas skirtumas, kad neįregistruotas prekių ženklas ginamas, jeigu yra pripažintas plačiai žinomam, tačiau neįregistruotas domenas apskritai neegzistuoja. Skiriasi ir pati jų registracijos procedūra. Prekių ženklai prieš juos įregistruojant atidžiai tikrinami, ar atitinka įstatyme nustatytus kriterijus, o domenų vardai registruojami remiantis sutartiniais santykiais, absoliutaus prioriteto (angl. first come, first served) ir visiškos atsakomybės už trečiųjų asmenų teisių pažeidimus principais.

Paskutinis schemoje apibrėžtas panašumas įvardija galimybę tam tikram ūkio subjektui turėti vienodą prekių ženklą ir domeną. Tai suteikia galimybę platinti savo prekes ir teikiamas paslaugas ne tik fiziniame, bet ir virtualioje aplinkoje. Neretai pasitaiko atveju, kai įmonė platina savo produkciją ar teikia paslaugas tik tam tikrose šalies teritorijose, tada tai prieinama ne visiems vartotojams, o internetas suteikia galimybių realizuoti savo verslą didesnei visuomenės grupei tuo pačiu didinant įmonės apyvartą.

Aptarus pagrindinius domeną ir prekių ženklą vienijančius panašumus svarbu pereiti prie skirtumų, kurie taip pat identifikuoti schemoje aukščiau. Vienas pagrindinių skirtumų yra susijęs su registracijos galiojimo teritorija. „Šiandien internetas – tai globalus tarpusavyje susijusių tinklų voratinklis, kuris neturi nei centrinės ar lokalsios duomenų bazės, nei kontroliuojančios institucijos, nei konkrečios komunikacijų technologijos. Nėra jokios centrinės administracijos, kuri valdytų internetą, nereikia nieko prašyti įjungti į tinklą, kita vertus, nėra kam pateikti skundą, kai internete susiduriama su problemomis. Internetas yra globalus tinklas be jokių teritorinių sienų.“¹⁵ Taigi įregistruotas domeno vardas su galūne .lt, .lv, .com ir kitomis prieinamas interneto vartotojams visose pasaulio šalyse, tuo tarpu įregistruoto prekių ženklo galiojimas priklauso nuo to, ar jis yra įregistruotas nacionaliniu, tarptautiniu ar regioniniu mastu.

Kitas skirtumas susijęs su registracijos tikslu. Kaip įvardyta schemoje, domenas gali būti įregistruotas tiek dėl komercinių, tiek dėl kitų tikslų. Internetinėje erdvėje egzistuoja daugybė

¹⁵ Gulliksen T.R., Internet domain names and trademarks. COMPLEX, 2/01. Oslo, Institutt for rettsinformatikk, 2001. P. 14.

tinklapių, tačiau ne visų jų savininkai užsiima prekių ar paslaugų tiekimu ir yra pelno siekiantys asmenys. To pavyzdys tai, kad domenas dar gali būti informacinio pobūdžio, nuorodos į kitus šaltinius, kompiuterius ar panašiai. Taigi domeno tikslas gali būti informacijos skleidimas, o prekių ženklo įregistravimo tikslai dažniausiai susiję su siekiu pritraukti kuo daugiau pirkėjų, kitaip tariant, ženkloi – tai įvaizdžio ir reputacijos kūrimo pagrindas.

Dar vienas bruožas, skiriantis domeną ir prekių ženklą reiškia, kad tapatus prekių ženklas gali žymėti skirtingas prekes ar paslaugas. Pavyzdžiui, vienoje įmonėje gali būti prekiaujama ne vienos rūšies prekėmis ar teikiamos įvairios paslaugos, tačiau tai nereiškia, kad joms žymėti reikia skirtingų ženklų, tuo tarpu konkretus domenas gali žymėti tik vieną interneto tinklą.

Skirtingi domeno ir prekių ženklų galiojimo terminai schemoje identifikuotas kaip paskutinis skirtumas. Domeno registracija galioja trumpą laiką. Domeno .lt procedūriniame reglamente numatyta, kad domeno vardo registravimo atveju pirmasis terminas prasideda kitą dieną (nuo nulio valandų nulio minučių) po domeno įkūrimo dienos ir baigiasi kitų kalendorinių metų atitinkamo mėnesio atitinkamą dieną, o kai tokios kalendorinės datos nėra arba tai ne darbo diena – kitą po jos einančią dieną (darbo dieną). LR Prekių ženklų įstatymo 35 straipsnis numato 10 metų ženklo galiojimo terminą, taigi jo galiojimas yra gerokai ilgesnis už domeno, tačiau abiejų jų registracija gali būti pratęsiama.

Atlikus domeno ir prekių ženklo panašumų ir skirtumų lyginamąją analizę pastebima, kad skirtumų randama kiek daugiau nei panašumų.

3.2. Atsakomybės taikymo pagrindai dėl domeno ir prekių ženklo netinkamo naudojimo pagal Lietuvos teismų praktiką

Analizuojant atsakomybės taikymo pagrindus dėl domeno ir prekių ženklo netinkamo naudojimo, pirmiausia reikėtų išsiaiškinti kokiais pagrindais ir dėl kokių priežasčių šių pramoninės nuosavybės objektų turėtojai dažniausiai kreipiasi į teismą. Išskyrus kreipimosi į teismą pagrindus, tikslinga prie kiekvieno iš jų pateikti teismų praktikos, susijusios su domeno ir prekių ženklo teisiniais santykiais, pavyzdžius. Darbe jau pateikta kokia atsakomybė apskritai gali būti taikoma, tačiau teismų praktikos analizė padės suprasti ir įvertinti jos taikymo ypatumus, ginčų nagrinėjimą bei dažniausią bylų baigtį. Lentelėje 3.1 išskirti pagrindai, kuriais dažniausiai kreipiamasi į teismą dėl pažeidimų, susijusių su domeno ir prekių ženklo naudojimu.

3.1 lentelė. Kreipimosi į teismą teisiniai pagrindai

Pagrindai, kuriais kreipiamasi į teismą	
Teisinis pagrindas	Teismų praktikos pavyzdžiai
Kai domenas pažeidžia prekių ženklo savininko teises (LR CK 2.39, 2.42 str., LR PŽĮ 38 str. 1d. 1,2 ir 3 p., 50 str. 1d., LR Konkurencijos įstatymo 15 str.1d. 1p., EB Reglamento Nr. 874/2004 10, 21 str.)	Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-193-686/2015 „FIBA Europe e.V.“ v. L. V.; Vilniaus Apygardos Teismo sprendimas civilinėje byloje Nr. 2-1061-623/2008 AB „Pieno žvaigždės“ v. E. K
Kai domenas pažeidžia teises į juridinio asmens pavadinimą (LR CK 2.39 str. 1 dalis, 2.42 str.)	Lietuvos Apeliacinio Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1047-460/2015 SB „Tauras“ v. S. Z. Ir R. Z.
Kai prekių ženklas pažeidžia teises į juridinio asmens pavadinimą (LR CK 2.39, 2.42 str.)	Šiaulių Apygardos Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-287-267/2016 MB „G. v.“ v. Ž. A.
Kai juridinio asmens pavadinimas pažeidžia prekių ženklo savininko ir (arba) domeno turėtojo teises (LR CK 2.39 straipsnis, LR PŽĮ 38 straipsnis, Komisijos Reglamento (EB) Nr. 874/2004 21 straipsnis)	Lietuvos Apeliacinio Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1239/2013 FIBERPOOL INTERNACIONAL, S. L. v. UAB „FIBERPOOL.EU“ ; Lietuvos Apeliacinio Teismo sprendimas civilinėje byloje Nr. 2A-367/2012 UADBB „Balto Link“ v. UADBB „LT DRAUDIMAS“
Kai vienas domenas pažeidžia kito domeno turėtojo teises (LR CK 2.42 straipsnis, LR Konkurencijos įstatymo 16 , 17 straipsniai, Komisijos reglamento 874/2004 21 straipsnis)	Lietuvos Apeliacinio Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-90/2012 AB „Mano duomenys v. UAB „Matrix“
Kai vienas prekių ženklas pažeidžia kito prekių ženklo savininko teises (LR PŽĮ 7, 37, 38 straipsniai)	Lietuvos Apeliacinio Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-88/2012 UAB „Olifėja“ v. UAB „Žalgirio lotė“

Šaltinis: sudaryta autoriaus (2016)

Pirmuoju lentelėje įvardytu pagrindu į teismą kreipiamasi, kai įregistruotu domenu yra pažeidžiamos prekių ženklų savininko teisės. Vienas pavyzdžių Lietuvos aukščiausiojo teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-193-686/2015 „FIBA Europe e.V.“ v. L. V., kurioje Vokietijos bendrovė „FIBA Europe e.V.“ kreipėsi į Panevėžio apygardos teismą pirmąja instancija su prašymu uždrausti atsakovui naudoti domeno vardą „eurobasket.lt“ komercinėje veikloje; neatlygintinai perleisti ieškovui domeno vardo „eurobasket.lt“ registraciją. Ieškovas nurodo, kad nuo 2005 m. rugpjūčio 25 d. yra žodinio prekių ženklo „EuroBasket“ savininkė ir turi išimties teises į šį prekių ženklą. Atsakovas 2010 m. rugpjūčio 31 d. įregistravo ieškovo prekių ženklui tapatus pavadinimo domeną „eurobasket.lt“ ir iki šiol naudoja domenu dėdamas į jį su krepšinio naujienomis susijusią informaciją. Ieškovo teigimu atsakovas pažeidžia Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo (toliau – ir PŽĮ) 38 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatytas išimties prekių ženklo savininko teises, taip pat neteisėtai naudodamas domeną atsakovas gali įgyti nesąžiningą pranašumą, pakenkti

ieškovo reputacijai ir nepagrįstai pasipelninti iš ieškovo vykdomos veiklos todėl PŽĮ 50 straipsnio 1 dalies pagrindu atsakovui uždraustina komercinėje veikloje naudoti domeną bei ieškovo prekių ženklą. Ieškovo nuomone, taip pat yra pagrindas taikyti Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymo (toliau – KĮ) 15 straipsnio 1 dalies 1 punktą, nes atsakovo naudojamas domenas klaidina vartotojus dėl žymens „eurobasket.lt“ kilmės, kenkia ieškovo reputacijai, silpnina prekių ženklo skiriamąjį požymį, atsakovo veiksmai pažeidžia sąžiningos konkurencijos reikalavimus. Atsakovas nurodė, kad V. D. kartu su Ž. M. 2002 metų rugpjūčio 22 d. pirmą kartą įregistravo domeno vardą „eurobasket.lt“ informacijai apie krepšinį ir su juo susijusius asmenis skleisti krepšiniu bei sportu besidomintiems asmenims; nuo pat veiklos pradžios jis sulaukė didelio susidomėjimo ir lankytojų, nes tuo metu tai buvo vienintelis tinklalapis Lietuvoje, rašantis išimtinai apie šią sporto šaką. Panevėžio apygardos teismas 2013 m. gruodžio 11 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies, uždraudė atsakovui naudoti domeną „eurobasket.lt“ komercinėje veikloje, kitus ieškinio reikalavimus atmetė. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal atsakovo apeliacinį skundą, 2014 m. liepos 25 d. nutartimi jį atmetė ir paliko nepakeistą pirmosios instancijos teismo sprendimą. Kasaciniu skundu atsakovas prašo panaikinti Panevėžio apygardos teismo 2013 m. gruodžio 11 d. sprendimo dalį, kuria tenkintas ieškinys ir Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų kolegijos 2014 m. liepos 25 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – ieškinį atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidas. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nutarė Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. liepos 25 d. nutartį palikti nepakeistą. Kitas pavyzdys, **kai yra pažeidžiamos teisės ir į prekių ženklą ir į juridinio asmens pavadinimą** yra *Vilniaus apygardos teismo sprendimas civilinėje byloje Nr. 2-1061-623/2008 AB „Pieno žvaigždės“ v. E. K. Ieškovas, AB „Pieno žvaigždės“* kreipėsi į teismą prašydamas įpareigoti atsakovą nutraukti žymens „pieno žvaigždės“ naudojimą interneto adresu srities simboliniame pavadinime www.pienozvaigzdes.lt bei panaikinti jo registraciją atsakovo E. K. vardu. Ieškovo manymu, atsakovas pažeidžia ieškovo išimtinės teisės (LR PŽĮ 38 str.) į registruotus prekių ženklus PIENO ŽVAIGŽDĖS bei į jo pavadinimą „Pieno žvaigždės“ (LR CK 2.42 str.), turintiems reputaciją Lietuvoje ir dėl šios registracijos vartotojai gali būti klaidinami dėl interneto svetainės priklausomybės, pažeidžia ieškovo, kaip registruotų prekių ženklo savininko išimtinės teisės. Ieškovas atsakovui nėra suteikęs teisės naudoti juridinio asmens pavadinimą „Pieno žvaigždės“, todėl atsakovas nuo to momento, kai registravo interneto adresu srities simbolinį pavadinimą www.pienozvaigzdes.lt, pažeidė ir LR CK 2.42 str. Šioje byloje pabrėžtina tai, kad atsakovo veiksmuose galima įžvelgti tarptautinėje teisinėje praktikoje sutinkamo taip vadinamo piratavimo (angl. cybersquatter) požymių, kai atliekama sąmoninga registracija interneto adresu, į kuriuos įeina domenų vardai, panašūs arba tapatūs svetimiems prekių ženklams, bandymais tokius

domenų vardus parduoti ar licencijuoti tikriesiems prekių ženklų savininkams, kadangi interneto svetainė www.pienožvaigždės.lt nėra ir nebuvo naudojama jokiai atsakovo informacijai pateikti, o ieškovui buvo pateiktas pasiūlymas minėtą svetainę nupirkti. Teismas nutarė ieškinį tenkinti visiškai ir įpareigoti atsakovą E. K. nutraukti žymens „pienožvaigždės“ naudojimą interneto adresų srities simboliniame pavadinime www.pienožvaigždės.lt bei panaikinti interneto adresų srities simbolinio pavadinimo www.pienožvaigždės.lt registraciją atsakovo vardu; priteisti iš atsakovo E. K. ieškovo AB „Pieno žvaigždės“ naudai 115 Lt žyminio mokesčio bei 3000 Lt išlaidų advokato pagalbai apmokėti Priteisti iš atsakovo E. K. 28 Lt išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, į valstybės biudžetą.

Antrojoje lentelės skiltyje numatyti teismų praktikos pavyzdžiai **kai neteisėtai naudojant domeną pažeidžiamos teisės į juridinio asmens pavadinimą.** *Civilinėje byloje Nr. 2A-1047-460/2015 SB „Tauras“ v. S. Z. ir R. Z. Ieškovas, SB „Tauras“* (įregistruota JA registre nuo 1999-04-17) ieškiniu kreipėsi į Klaipėdos miesto apylinkės teismą, prašydamas teismo įpareigoti atsakovę R. Z. panaikinti domeną www.taurosodai.lt su turiniu, priteisti solidariai iš atsakovų penkis tūkstančius (5 000 Lt) litų neturtinės žalos atlyginimo bei 5 procentų dydžio metines palūkanas nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir bylinėjimosi išlaidas. Atsakovas S. Z. įkūrė tinklapį, kurio internetinis adresas yra www.taurosodai.lt, nurodydamas, jog tai sodininkų bendrijos „Tauras“ iniciatyvinė grupė. Šiame tinklalapyje atsakovas talpino visą su bendrija susijusią informaciją, skelbė balsavimus, teikė nuomones, komentarus, kurie neatitinka realios situacijos, o komentarai laikytini klaidinančiais sodininkų bendrijos „Tauras“ narius ir kitus gyventojus. Nuo 2014-07-07 tinklalapio savininkė yra R. Z., todėl būtent jai tenka atsakomybė už tinklalapio egzistavimą. Atsakovai su ieškiniu nesutiko ir prašė į atmeti kaip nepagrįsta ir teigia, veikiantys tos pačios Sodininkų bendrijos „Tauras“ dalies narių vardu ir tai, kad tinklapis skirtas bendruomenės naujienų, problemų, aktualijų, svarbių klausimų nušvietimui, o atsakovė nesiekia suklaidinti visuomenės ir sudaryti klaidingo įspūdžio, jog tai oficialus Sodininkų bendrijos „Tauras“ valdybos įsteigtas ir vedamas tinklapis. Klaipėdos miesto apylinkės teismas 2015-03-13 sprendimu ieškinį atmetė. Nusprendė priteisti iš ieškovės Sodų bendrijos „Tauras“ atsakovų S. Z. ir R. Z. naudai po 579,24 eurų bylinėjimosi išlaidų. Apeliaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2015-03-13 sprendimą ir priimti naują sprendimą, arba grąžinti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Nurodo, jog sodininkų bendrija „Tauras“ turi savo tinklapį adresu www.sbtauras.lt, todėl bendrijos veiklos ataskaitos bei kita platinama informacija yra teikiama šiame tinklalapyje. Atsakovai pateikė atsiliepimą, juo prašo Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2015-03-13 sprendimą palikti nepakeistą. Klaipėdos apygardos teismas nutarė Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2015 m. kovo 13 d.

sprendimą panaikinti, priimti naują sprendimą – ieškinį tenkinti iš dalies – įpareigoti atsakovę R. Z. per septynerias dienas nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo išregistruoti domeną www.taurosodai.lt. kitos ieškinio dalies netenkinti; ieškovei Sodininkų bendrijai „Tauras“ priteisti iš atsakovės R. Z. 375,15 EUR bylinėjimosi išlaidų.

Trečias lentelėje nurodytas pagrindas, **kai prekių ženklas pažeidžia teises į juridinio asmens pavadinimą**. Šiaulių apygardos teismo nutartyje *civilinėje byloje Nr. 2A-287-267/2016* ieškovė mažoji bendrija (toliau tekste – MB) „Grožio valandėlė“ ieškiniu kreipėsi į teismą prašydama uždrausti atsakovei naudoti pavadinimą „Grožio valandėlė“ savo darbo vietoje, priteisti iš atsakovės ieškovės naudai 2000,00 Eur neturtinės žalos atlyginimo bei bylinėjimosi išlaidas. Atsakovės darbo vietoje, internete bei vizitinėse kortelėse naudojamas pavadinimas „Grožio valandėlė“ pažeidžia ieškovės teises į juridinio asmens pavadinimą (LR CK 2.42), klaidina visuomenę, dėl neigiamos informacijos apie atsakovės teikiamas paslaugas paskelbimo viešai, siejant su pavadinimu „Grožio valandėlė“, ieškovės įmonės dalykinei reputacijai padaryta neturtinė žala. Atsakovė Ž. A. su ieškiniu nesutiko ir prašė jį atmesti bei priteisti patirtas bylinėjimosi išlaidas. Atsakovės paraiška prekės ženklui įregistruoti pateikta 2015 m. balandžio 14 d., o ieškovė kaip juridinis asmuo įregistruota tik 2015 m. gegužės 13 d. Joniškio rajono apylinkės teismas 2015 m. gruodžio 7 d. sprendimu ieškinį atmetė. Priteisė iš ieškovės mažosios bendrijos „Grožio valandėlė“ atsakovei Ž. A. 484,00 Eur bylinėjimosi išlaidų. Šiaulių apygardos teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nutarė Joniškio rajono apylinkės teismo 2015 m. gruodžio 7 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Svarbu išnagrinėti pavyzdį, kada ne domenas ar prekių ženklas pažeidžia teises, bet kada yra pažeidžiamos jų pačių turėtojų teisės. Lentelės ketvirtoje skiltyje numatyti pagrindai, kai **juridinio asmens pavadinimas pažeidžia prekių ženklo savininko ir (arba) domeno turėtojo teises**. Pavyzdžiui, *civilinėje byloje Nr. 2A-1239/2013* ieškovas FIBERPOOL INTERNACIONAL, S. L. kreipėsi į Vilniaus apygardos teismą su ieškiniu kuriuo, remdamasis Prekių ženklų įstatymo 38 straipsnio, CK 2.39 straipsnio 2 dalies pagrindais, prašė įpareigoti atsakovą UAB „FIBERPOOL.EU“ **pakeisti jo pavadinimą** taip, kad jame nebūtų naudojamas žymuo „FIBERPOOL“; atsakovui per teismo sprendime nurodytą terminą neįvykdžius įpareigojimo pakeisti pavadinimą, skirti jam 1 000 Lt baudą už sprendimo nevykdymą; įpareigoti atsakovą nutraukti žymens „FIBERPOOL“ naudojimą jo komercinėje veikloje; **panaikinti atsakovo domeno fiberpool.eu registraciją**; priteisti iš atsakovo bylinėjimosi išlaidas. Nurodė, kad jis yra savininkas žodinio – figūrinio Bendrijos prekių ženklo „FIBERPOOL“ savininkas, o žymenį „FIBERPOOL“ juridinio asmens pavadinime ir prekių ženkle jis naudoja nuo 1992 m. Teigė, kad atsakovas UAB „FIBERPOOL.EU“ yra įsteigtas 2007-06-06 ir įregistravus domeną fiberpool.eu bei komercinėje – ūkinėje veikloje naudojant žymenį „FIBERPOOL“, klaidinamai panašų į ieškovo

pavadinimo simbolinę dalį („FIBERPOOL INTERNACIONAL“) ir ieškovo prekių ženklą tai pačiai konkuruojančiai veiklai vykdyti, pažeidžia ieškovo teises į prekių ženklą ir juridinio asmens pavadinimą. Vilniaus apygardos teismas 2012 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu patenkino ieškovo ieškinį. Apeliaciniu skundu atsakovas prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2012 m. rugpjūčio 30 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – atmesti ieškovo ieškinį ir priteisti bylinėjimosi išlaidas. Lietuvos Apeliacinio teismo teisėju kolegija nutarė palikti nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2012 m. rugpjūčio 30 d. sprendimą; priteisti iš atsakovo ieškovo naudai 2071 Lt bylinėjimosi išlaidų, turėtų apeliacinės instancijos teisme.

Kitas tokio pažeidimo pavyzdys *civilinė byla Nr. 2A-367/2012*, kurioje ieškovai UAB „Balto Link“ ir UAB „NT draudimas“ kreipėsi į teismą su ieškiniu, kuriuo prašė įpareigoti atsakovą UADBB „LT DRAUDIMAS“ per 60 dienų nuo teismo sprendimo šioje byloje įsiteisėjimo pasikeisti savo pavadinimą tokiu būdu, kad jame jokia forma nebūtų žymenų „draudimas LT“ ir „lt draudimas“, arba žodžio „draudimas“ su bet kokia santrumpa, kurioje būtų raidės „l“, „n“, arba „t“; įpareigoti UADBB „LT DRAUDIMAS“ akcininką atsakovą A. A. per 15 dienų nuo teismo sprendimo šioje byloje įsiteisėjimo priimti visus UADBB „LT DRAUDIMAS“ pavadinimo pakeitimui reikalingus akcininkų sprendimus; uždrausti atsakovams: UADBB „LT DRAUDIMAS“ ir jo akcininkui A. A. naudoti žymenį „LT DRAUDIMAS“ savo ūkinėje veikloje ir reklamoje, siūlyti ar teikti, išleisti į rinką, įvežti ar eksportuoti bet kokias šiuo žymeniu pažymėtas prekes ar paslaugas, bei kitokiais būdais disponuoti žymeniu LT DRAUDIMAS pažymėtomis prekėmis. Ieškovai nurodė, kad UADBB „Balto Link“ nuo 2002 m. gruodžio 19 d. priklauso išimtinės teisės į prekių ženklą draudimas.lt, o UADBB „NT draudimas“ yra registruota 2006 m. gegužės 12 d. **Šiuo pavadinimu yra registruotas ir nuo 2000 m. spalio 26 d. UADBB „Balto Link“ priklauso ir jos interneto domeno vardas www.draudimas.lt**, kurio pagalba ieškovas pirmasis Lietuvoje pradėjo teikti draudimo paslaugas vartotojams internetu ir yra plačiai žinomas Lietuvos draudimo paslaugų rinkoje. UADBB „NT draudimas“ yra registruota 2006 m. gegužės 12 d.

Ieškinyje nurodyta, jog atsakovo bendrovė juridinių asmenų registre įregistruota 2010 m. vasario 23 d. Ieškovo nuomone, atsakovo pavadinimas UADBB „LT DRAUDIMAS“ yra klaidinamai panašus į registruotą ir UADBB „Balto Link“ priklausančią prekės ženklą „draudimas.lt“, kadangi turi visiškai tą pačią loginę prasmę, o vizualiniai pavadinimo skirtumai nuo įregistruoto prekės ženklo yra nežymūs – pašalintas taškas ir prekės ženklą sudarantys žodis „draudimas“ ir sutrumpinimas „lt“ parašyti didžiosiomis, o ne mažosiomis raidėmis bei sukeisti vietomis; atsakovų bendrovės pavadinimas UADBB „LT DRAUDIMAS“ yra klaidinamai panašus į registruotą ieškovų UADBB „NT draudimas“ juridinio asmens pavadinimą, kadangi skiriasi nuo jo vos viena raide. Vilniaus apygardos teismas 2011m. vasario 11 d. sprendimu ieškinį patenkino iš

dalies: įpareigojo atsakovą per 60 dienų nuo teismo sprendimo šioje byloje įsiteisėjimo pasikeisti savo pavadinimą tokiu būdu, kad jame jokia forma nebūtų žymenų „draudimas“ ir „LT“ junginio, nebūtų žymenų „draudimas LT“ ir „lt draudimas“, arba žodžio „draudimas“ su bet kokia dviejų raidžių santrumpa, kurioje būtų raidės „l“, „n“, arba „t“; įpareigojo akcininką atsakovą A. A. per 15 dienų nuo teismo sprendimo šioje byloje įsiteisėjimo priimti visus UADBB „LT DRAUDIMAS“ pavadinimo pakeitimui reikalingus akcininkų sprendimus; uždraudė atsakovams UADBB „LT DRAUDIMAS“ ir akcininkui A. A. naudoti žymenį „LT DRAUDIMAS“ savo ūkinėje veikloje ir reklamoje, siūlyti ar teikti, išleisti į rinką, įvežti ar eksportuoti bet kokias šiuo žymeniu pažymėtas prekes ar paslaugas bei kitokiais būdais disponuoti žymeniu „LT DRAUDIMAS“ pažymėtomis prekėmis. Teismas taip pat priteisė iš atsakovo, ieškovų naudai po 198 Lt bylinėjimosi išlaidų bei priteisė iš atsakovo valstybės naudai 33,60 Lt pašto išlaidų. Atsakovai apeliaciniu skundu prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2011 m. vasario 11 d. sprendimą ir ieškinį atmesti bei priteisti bylinėjimosi išlaidas. Teisėjų kolegija nutarė: apeliacinį skundą patenkinti. Vilniaus apygardos teismo 2011 m. vasario 11 d. sprendimą panaikinti ir priimti naują sprendimą: ieškinį atmesti; priteisti iš ieškovų po 19,12 Lt bylinėjimosi išlaidų valstybės naudai; priteisti po 198 Lt bylinėjimosi išlaidų atsakovo naudai.

Neretai pasitaiko atvejų, kai **vienas domenas pažeidžia kito domeno turėtojo teises**. Lentelės penktojoje skiltyje kaip pavyzdys įvardyta *civilinė byla Nr. 2A-90/2012*, kurioje ieškovas UAB „Mano duomenys“ ieškiniu prašė įpareigoti atsakovą išregistruoti ginčo domenų vardus „manoduomenys.eu“ ir „manoduomenys.com“ ir atlyginti 926 Lt žalą. Ieškinį grindė aplinkybėmis, kad yra 2007 m. balandžio 27 d. įsteigta bendrovė ir valdo 2007 m. balandžio 11 d. registruotą interneto domeno vardą „manoduomenys.lt“. Įsteigus ieškovą ir įregistravus domeną „manoduomenys.lt“, atsakovas, praėjus 13 dienų po ieškovo įsteigimo, įregistravo domeno vardus „manoduomenys.eu“ ir „manoduomenys.com“. Ieškovo vertinimu, atsakovas pažeidžia sąžiningos konkurencijos reikalavimus bei ieškovo teises į įmonės pavadinimą, kadangi naudoja ieškovo kaip prekės ženklą ir domeno vardą naudojamą žymenį „manoduomenys“ (CK 2.42 str.1 d., Konkurencijos įstatymo 16 str. 1d. 1p. ir 17 str., Europos Komisijos reglamento 874/2004 21 str.) Atsakovas su ieškiniu nesutiko ir nurodė, kad ieškovo direktorius M. K. domeno „manoduomenys.lt“ įregistravimo metu dirbo pas atsakovą, todėl šio domeno registravimas, tuo metu dar nesant registruotai ieškovo įmonei, sukūrė teises atsakovui. Be to, atsakovas iki „manoduomenys.lt“ įregistravimo jau buvo įregistravęs ir valdė domenus „duomenys.lt“ ir „duomenys.com“. Domenai su plėtiniais „eu“ ir „com“ negali būti priskirti ieškovo teisių ir interesų sričiai, kadangi ieškovas veikia Lietuvos teritorijoje ir ginčas galimas tik dėl domenų vardų su plėtiniais „lt“. Vilniaus apygardos teismas ieškinį patenkino: įpareigojo UAB „Matrix“ nuo

teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos nutraukti žymens „manoduomenys“ naudojimą savo veiklai žymėti domenų varduose „manoduomenys.eu“ ir „manoduomenys.com“ ir įpareigoti UAB „Matrix“ per septynias dienas nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo išregistruoti savo vardu registruotus domenų „manoduomenys.eu“ ir „manoduomenys.com“, priteisė iš atsakovo 5683 Lt bylinėjimosi išlaidų ieškovo naudai, taip pat 40 Lt bylinėjimosi išlaidų valstybei. Atsakovas apeliaciniu skundu prašo Vilniaus apygardos teismo 2010 m. spalio 22 d. sprendimą panaikinti ir ieškinį atmesti arba bylą perduoti nagrinėti iš naujo apylinkės teismui. Lietuvos apeliacinio teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nutarė Vilniaus apygardos teismo 2010 m. spalio 22 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Šioje byloje pabrėžtinai Lietuvos apeliacinio teismo išaiškinimas, kad „Prekių ženklų teisinius santykius reglamentuojantis įstatymas ginčo taikytas tik kaip įstatymo analogija, pripažinus, kad domenai atlieka dalį funkcijų, būdingų prekių ženklo (skirti identifikuoti įmonę ir jos teikiamas paslaugas) ir nesant domenų naudojimą suregulavusių teisės aktų.“ Tai reiškia, kad LR Prekių ženklų įstatymas, kaip analogija, reglamentuojant su domenu susijusius santykius gali būti taikoma tada, kai jo normos nepažeidžia domeno individualumo ir skirtumų nuo prekių ženklo.

Dar vienas nagrinėtinas pagrindas lentelėje įvardytas kaip atvejis, **kai vieno prekių ženklo savininkas pažeidžia kito prekių ženklo savininko teises.** *Civilinėje byloje Nr. 2A-88/2012* ieškovas UAB „Olifėja“ ieškiniu prašė pripažinti negaliojančia prekių ženklo „Puodas aukso“ registraciją Nr. 58760; uždrausti atsakovui UAB „Žalgirio loto“ naudoti prekių ženklą „Aukso puodas“ (reg. Nr. 33267) ir/arba žymenį „Puodas aukso“ (reg. Nr. 58760) savo komercinėje veikloje Lietuvoje. Atsakovo lėšomis ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos sunaikinti visus loterijos bilietus bei reklaminę medžiagą, kurie atsakovo neteisėtai yra pažymėti žymeniu „Aukso puodas“ (reg. Nr. 33267) ir/ar žymeniu „Puodas aukso“ (reg. Nr. 58760), esančius pas atsakovą ar trečiuosius asmenis; priteisti bylinėjimosi išlaidas. Ieškovas yra 1999 m. birželio 1 d. registruoto nacionalinio prekių ženklo „Aukso puodas“ (reg. Nr. 33267) savininkas. Ieškovas yra vienas populiariausių Lietuvoje nuolat organizuojamų loterijų bei žaidimų organizatorius, ilgą laiką (nuo 1996 m.) naudojantis šį ženklą, kuris Lietuvoje yra labai gerai žinomas bei vartotojų atpažįstamas, turintis gerą reputaciją bei siejamas išimtinai tik su UAB „Olifėja“ bei jos organizuojamomis loterijomis. Vilniaus apygardos teismas 2010 m. spalio 21 sprendimu ieškinį tenkino iš dalies: pripažino negaliojančia prekių ženklo „Puodas aukso“ registraciją Nr. 58760; uždraudė atsakovui, UAB „Žalgirio loto“ naudoti prekių ženklą „Puodas aukso“ (reg. Nr. 58760) savo komercinėje veikloje, tokiais žymenimis žymėti paslaugas ir/ar prekes ar jų pakuotę; siūlyti tokiais žymenimis pažymėtas paslaugas ir/ar prekes, išleisti jas į rinką arba tuo tikslu jas sandėliuoti, nuomoti, skolinti ar kitaip jomis disponuoti; naudoti tokius žymenis

komercinės veiklos dokumentuose arba reklamoje; įpareigojo atsakovą savo lėšomis ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos sunaikinti visus loterijos bilietus bei reklaminę medžiagą, kurie Atsakovo neteisėtai yra pažymėti prekės ženklu „Puodas aukso“, esančius pas atsakovą ar trečiuosius asmenis, Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nustatyta tvarka; nutarė, teismo sprendimui įsiteisėjus, grąžinti ieškovui iš Vilniaus apygardos teismo depozitinės sąskaitos pagal 2009 m. vasario 19 d. Vilniaus apygardos teismo nutartį įneštą 200 000 Lt užstatą galimiems nuostoliams dėl pritaikytų laikinųjų apsaugos priemonių atlyginimui; priteisė ieškovui iš atsakovo 12 292,75 Lt bylinėjimosi išlaidų ir 69,79 Lt bylinėjimosi išlaidų valstybės biudžetui. Atsakovas organizuoja momentinę loteriją, kurios pavadinime neteisėtai, neturėdamas ieškovo sutikimo, naudoja žymenį „Puodas aukso“, klaidinančiai panašų į ieškovo prekių ženklą „Aukso puodas“. Dėl šios priežasties yra didelė tikimybė, kad vartotojai gali būti suklaidinti dėl jiems teikiamų paslaugų kilmės. Atsakovas 2008 m. balandžio 18 d. LR Valstybiniam patentų biurui pateikė paraišką registruoti prekių ženklą „Puodas aukso“ ir šis prekių ženklas buvo registruotas 2009 m. sausio 13 d. Atsakovas apeliaciniu skundu prašo panaikinti skundžiamą sprendimą ir priimti naują – ieškinį atmesti bei priteisti turėtas bylinėjimosi išlaidas (6 271,90 Lt.). Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų kolegija nutarė Vilniaus apygardos teismo 2010 m. spalio 21 d. sprendimą palikti nepakeistą. Priteisti ieškovui iš atsakovo 1500 Lt bylinėjimosi apeliacinės instancijos teisme išlaidų.

Išanalizavus bylų pavyzdžius, svarbu prisiminti reikšmingus Lietuvos Aukščiausiojo teismo išaiškinimus dėl praktikoje dažnai pasitaikančių aplinkybių, kai įregistruoti panašūs ženklai. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, jog dalies visuomenės suklaidinimo galimybė turi būti įvertinama globaliai (bendrai), atsižvelgiant į veiksnius, reikšmingus konkrečiomis bylos aplinkybėmis; globalus (bendras) suklaidinimo galimybės įvertinimas, priklausantis nuo vizualinio, fonetinio ir prasminio konkrečių ženklų panašumo, turi būti paremtas bendru jų sukuriamu įspūdžiu, konkrečiai – jų skiriamaisiais ir dominuojančiais (svarbiausiais) elementais. Tai, kaip ženklus suvokia konkrečių prekių ar paslaugų vidutinis pirkėjas, turi lemiamą vaidmenį globaliai (bendrai) sprendžiant dėl suklaidinimo galimybės. Vidutinis vartotojas paprastai ženklą suvokia kaip visumą ir neanalizuoja jo atskirų detalių. Dėl šių priežasčių globaliai (bendrai) vertinant, vidutinis vartotojas turi būti laikomas protingai gerai informuotas, atidus ir apdairus.¹⁶ Tai dar kartą patvirtina faktą, kad ne visais atvejais tapatūs prekių ženklai gali būti laikomi įstatymų pažeidimu. Pasitaiko atvejų, kad tapatūs prekių ženklai skirti skirtingoms prekėms ar paslaugoms žymėti, tokiu

¹⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2013 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-188/2013).

atveju abiejų ženklų registracija laikoma galima, išskyrus išimtį plačiai žinomiems prekių ženkams.¹⁷ Tokia taisyklė turėtų būti taikoma ir įregistravus domeną, kuris yra tapatus įregistruotam prekių ženklui, tačiau skiriasi jų realizuojamos prekės ir paslaugos. Taigi atsakomybė už domeno ar prekių ženklo netinkamą naudojimą gresia tada, kai jie yra skirti analogiškomis prekėms ar paslaugoms žymėti.

Dar vienas svarbus išaiškinimas yra Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2013 m. spalio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-479/2013, kurioje išaiškinta: “tais atvejais, kai tarp subjektų kyla ginčas dėl ženklų panašumo, reiškia, kad jau egzistuoja tam tikras ženklų panašumas, nes kitaip nekiltų ginčo. Teismo, nagrinėjančio tokį ginčą, pareiga – įvertinti, ar dėl to panašumo yra galimybė suklaidinti visuomenę, įskaitant ir klaidinamą asociaciją su ankstesniu ženklu. Savo esme toks atsakymas reiškia teismo atsakymą dėl prekių ženklo, kaip konkuravimo rinkoje priemonės; pripažinus antrojo (ginčijamojo) prekių ženklo registraciją negaliojančia ir (arba) uždraudus tokį ženklą naudoti komercinėje veikloje, reiškia, kad atmetama (nepripažįstama) galimybė tokiam ženklui tapačių ir (arba) panašių prekių rinkoje koegzistuoti kartu su pirmuoju.“ Apibendrinus šį teiginį galima daryti išvadą, kad atsakomybė įregistravus prekių ženklą, kuris yra tapatus kitam ženklui kyla ne dėl jų tarpusavio panašumo ar vienodumo, bet dėl to sukeltų neigiamų pasekmių, t.y. visuomenės suklaidinimo, nesąžiningos konkurencijos ir kitų. Toks teismo išaiškinimas turėtų būti taikomas ir tuo atveju, kai dėl įregistruoto domeno yra suklaidinimo tikimybė arba juo yra nesąžiningai konkuruojama.

Taigi išanalizavus teismų praktikos pavyzdžius galima daryti išvadą, jog nagrinėdami bylas, kurios kyla iš lentelėje įvardytų teisinių pagrindų teismai dažniausiai remiasi LR CK, LR CPK, LR Prekių ženklų įstatymu, LR Konkurencijos įstatymu, Komisijos reglamentu Nr. 874/2004 bei suformuluotais teismų praktikos teiginiais.

¹⁷ Išimtis taikoma, remiantis LR Prekių ženklų įstatymo (2000 m. spalio 10 d. Nr. VIII-1981, Vilnius) 9 straipsniu bei Paryžiaus konvencijos dėl pramoninės nuosavybės saugojimo 6 bis straipsniu.

IŠVADOS

1. Domenas – tai internetinį puslapį identifikuojantis pavadinimas, kuris gali būti sudarytas iš tam tikros raidžių ir skaitmenų kombinacijos. Jis neretai sudaromas iš juridinio asmens pavadinimo, prekių ženklo, jei šis išreikštas raidėmis ar skaičiais ar kito įmonę identifikuojančio pavadinimo. Iš teisinės pusės domenas laikomas nuosavybės objektu, nes jį įregistravęs asmuo įgyja subjektyvines teises, kurios leidžia naudotis ir disponuoti domeno vardu. Domeno istorija siejama su XX amžiumi, kai atsirado ir išplito internetas, tačiau nėra aiškiai apibrėžtų istorinių įvykių, kurie būtų laikomi domeno atsiradimo priežastimi.

Prekių ženklas – tai žymuo, kurio paskirtis identifikuoti prekes ar paslaugas bei atskirti jas nuo kitų asmenų platinamų prekių bei teikiamų paslaugų. Priešingai nei domenas, prekių ženklas pasižymi gilia istorine raida, kuri skaičiuojama jau nuo antikos laikų, o 1266 metais Anglijos parlamentas išleido pirmąjį teisės aktą, reglamentuojantį prekių ženklų teisinę apsaugą. Prekių ženklai yra laikomi pramoninės nuosavybės objektu bei skirstomi į nacionalinius, kurie galioja tik tam tikroje valstybėje; tarptautinius, kurie galioja valstybėse, pasirašiusiose 1891 m. Madrido sutartį dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos ir/arba 1989 m. Madrido sutarties dėl tarptautinio prekių ženklų registracijos protokolą ir Europos Sąjungos, kurie galioja visose ES šalyse.

2. Prekių ženklas Lietuvoje yra saugomas kaip intelektinės ir tuo pačiu pramoninės nuosavybės objektas. Jo apsauga yra tiesiogiai numatyta LR Prekių ženklų įstatymo, LR Konkurencijos įstatymo, LR CK ir kitų teisės aktų. Tuo tarpu domenui teisinę apsaugą garantuoja ne konkretūs įstatymai, o jų analogija. Be nacionalinės abiem gali būti taikoma ir tarptautinė apsauga. Domenui ji suteikiama, remiantis Komisijos reglamentu (EB) Nr. 874/2004, o prekių ženklui, remiantis 1883 m. Paryžiaus konvencija ir kitais tarptautiniais teisės aktais. Pabrėžtina ir tai, kad už domeno ir prekių ženklo netinkamą naudojimą gali būti taikoma civilinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė. Taigi tiek domenui, tiek prekių ženklui teisinė apsauga yra suteikiama, nepaisant skirtingo jų teisinio reglamentavimo apibrėžtumo.

3. Išanalizavus teisės aktus ir mokslinę literatūrą galime identifikuoti pagrindinius domeno ir prekių ženklo panašumus ir skirtumus. Sisteminant kriterijus, kurie padeda rasti šių pramoninės nuosavybės objektų tarpusavio ryšį, svarbu išskirti tokius juos siejančius panašumus: abu yra laikomi pramoninės nuosavybės objektai ir yra nematerialaus pobūdžio; gali būti sudaryti iš kai kurių vienodų žymenų; atlieka prekių ir jų tiekėjų identifikavimo, atskyrimo bei reklaminę funkcijas; ginamos ir domeno, ir prekių ženklo savininkų teisės; gali būti pratęsiama jų registracija,

gali būti likviduojami ar perleidžiami kitiems asmenims; abu gali būti tapatūs, kai sutampa jų savininkas. Taip pat svarbu išskirti tokius domeną ir prekių ženklą skiriančius bruožus: neįregistruotas prekių ženklas gali būti ginamas, jeigu pripažintas plačiai žinomu, o neįregistruotas domenas išvis neįmanomas; domeno galiojimas globalus, o prekių ženklas galioja tik ten, kur yra įregistruotas; registruojant prekių ženklą dažniausiai siekiama komercinių tikslų, tuo tarpu domeno registracijos tikslai būna įvairūs; skirtingos prekės ar paslaugos gali būti žymimos tuo pačiu prekių ženklu, tačiau toks pat domenas gali būti tik vienas, jis taip pat gali būti informacinio pobūdžio, nuoroda į kitus šaltinius ir panašiai; skiriasi domeno ir prekių ženklo galiojimo terminai.

4. Išanalizavus Lietuvos Aukščiausiojo teismo, Lietuvos Apeliacinio teismo bei keleto Apygardų teismų bylas galima išskirti dažniausiai Lietuvos teismų praktikoje pasitaikančius kreipimosi į teismą teisinius pagrindus. Teisiniai ginčai dėl domeno ir prekių ženklo pasireiškia ne tik tuomet, kai pažeidimus daro patys domeno ir prekių ženklo naudotojai, bet ir esant kitiems pagrindams. Taigi teisinė atsakomybė dažniausiai taikoma, kai domenas pažeidžia kito domeno turėtojo ar prekių ženklo savininko teises bei teises į juridinio asmens pavadinimą; kai prekių ženklas pažeidžia kito prekių ženklo savininko teises arba teises į juridinio asmens pavadinimą bei tada, kai juridinio asmens pavadinimas pažeidžia prekių ženklo savininko arba domeno turėtojo teises. Teismų praktikoje neaptinkama teisinio pagrindo, kai prekių ženklas pažeidžia domeno turėtojo teises, nors iš pažiūros tokia situacija įmanoma. Iš analizuotos teismų praktikos matyti, kad teismai nagrinėdami bylas, kylančias minėtais teisiniais pagrindais remiasi LR CK, LR CPK, LR Prekių ženklų įstatymo, LR Konkurencijos įstatymo, Komisijos reglamento Nr. 874/2004 normomis bei suformuluotais Lietuvos Aukščiausiojo bei Lietuvos Apeliacinio teismo teiginiais.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Norminiai teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas // 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1864.
2. Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodeksas // 2002 m. vasario 28 d. Nr. IX-743.
3. Lietuvos Respublikos Baudžiamais kodeksas // 2000 m. rugsėjo 26 d. Nr. VIII-1968.
4. Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodeksas // 1985, Nr. 1-1.
5. Lietuvos Respublikos Prekių ženklų įstatymas // 2000 m. spalio 10 d. Nr. VIII-1981.
6. Lietuvos Respublikos Konkurencijos įstatymas // 1999 m. kovo 23 d. Nr. VIII-1099.
7. Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo // 1883 m. kovo 20 d., Nr. 75-1796.
8. Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPs susitarimas) // 1994 12 23, L 336/214.
9. 1891 m. Madrido sutartis dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos // 1957 m. birželio 15 d.
10. Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolai // Priimtas Madride 1989 m. birželio 27 d.
11. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 207/2009 dėl Bendrijos prekių ženklo // 2009 m. kovo 24 d.
12. Europos parlamento ir tarybos reglamentas (ES) 2015/2424 // 2015 m. gruodžio 16 d.
13. .lt domeno procedūrinis reglamentas // redakcija 2014-05-27.
14. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 874/2004 // 2004 m. balandžio 28 d. nustatantis .eu Aukščiausio lygio domeno įdiegimo ir funkcijų viešosios tvarkos taisykles bei registracijai taikomus principus.

Teismų praktika

15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-193-686/2015 „FIBA Europe e.V.“ v. L. V.
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2004 m. rugsėjo 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3k-3-408/2004 UAB „Balionų šalis v. UAB „Vilbalas“.
17. Lietuvos Apeliacinio Teismo 2010 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-380/2010 VŠĮ „Gyvūnų globos tarnyba „Pifas“ v. VŠĮ „Lesė“.
18. Lietuvos Apeliacinio Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1047-460/2015 SB „Tauras“ v. S. Z. Ir R. Z.

19. Lietuvos Apeliacinio Teismo Civilinių bylų skyriaus nutartis civilinėje byloje 3K-3-272/2009 UAB „Baldų centras“ v. UAB „Neiseris“.
20. Lietuvos Apeliacinio Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-90/2012 AB „Mano duomenys v. UAB „Matrix“.
21. Lietuvos Apeliacinio Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-88/2012 UAB „Olifėja“ v. UAB „Žalgirio loto“
22. Lietuvos Apeliacinio Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1239/2013 FIBERPOOL INTERNACIONAL, S. L. v. UAB „FIBERPOOL.EU“ ;
23. Lietuvos Apeliacinio Teismo sprendimas civilinėje byloje Nr. 2A-367/2012 UADBB „Balto Link“ v. UADBB „LT DRAUDIMAS“
24. Lietuvos Apeliacinio Teismo 2012 m. sausio mėn. 18 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 2A-90/2012 AB „Mano duomenys“ v. UAB „Matrix“.
25. Vilniaus Apygardos Teismo 2013 m. gegužės 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-2874-603/2013 D. T. v A. R.
26. Šiaulių Apygardos Teismo nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-287-267/2016 MB „G. v.“ v. Ž. A.
27. Vilniaus Apygardos Teismo sprendimas civilinėje byloje Nr. 2-1061-623/2008 AB „Pieno žvaigždės“ v. E. K

Specialioji literatūra

28. Beržanskienė, S. (2012). Prekių ženklų ir domenų vardų santykio probleminiai aspektai. Sorainen.
29. Birštonas, R., Klimkevičiūtė, D., Matulevičienė, N.J. ir kt. (2010). Intelektinės nuosavybės teisė. Vilnius: Registrų centras.
30. David I. Bainbridge (2012). Intellectual Property. Printed and bound in Great Britain by Ashford Colour Press Ltd.
31. Kasperavičius, P., Kiškis, M., Žilinskas, V. (2007). Intelektinė nuosavybė ir jos teisinė apsauga. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
32. Kasperavičius, P., Ulozas, R.V. (2007). Intelektinė nuosavybė. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
33. Kiškis, M. (2011). Intelektinės nuosavybės teisinė apsauga elektroninėje erdvėje. Vilnius. MRU.
34. Mickevičienė, V.J. (2008). Nacionalinis prekių ženklas – Lietuvos firmos įvaizdis. Žurnalo „Restoranų verslas“ Nr. 2/2008 (24) informacija.

35. Oppedahl C. Remedies in Domain Name Lawsuits: How is a domain name like a cow?
36. Paul Torremans (2013). Intellectual property law. Oxford: University press.
37. Sabutis, E. (2002). Ar pakanka šiuo metu galiojančiu pramoninės nuosavybės įstatymų antro lygio adresu srities (domain) reguliavimui internete? Vytauto Didžiojo universitetas: Teisės institutas.
38. Sauliūnas, D. (2004). Europos Sąjungos identitetas internete: <.eu> domeno vardo teisinio reguliavimo problemos. Vilnius: Jurisprudencija.
39. Sauliūnas, D. (2007). „Interneto domenų vardai ir jų teisinė apsauga“ (daktaro disertacija. MRU, Vilnius, 2007).

Interneto medžiaga

40. Ką svarbu žinoti apie domeno registraciją? [Žiūrėta 2016 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą <http://ekonomika.tv3.lt/m/naujiena/ka-svarbu-zinoti-apie-domeno-registracija-31734.html>
41. Domeno sąvoka. [Žiūrėta 2016 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą <http://blogas.skarware.eu/2015/07/domenu-vardu-sistema-dns.html>
42. .LT domenai tapo nuosavybe. [Žiūrėta 2016 m. vasario 9 d.]. Prieiga per internetą <http://pakamore.lt/lt-domenai-nuosavybe/>
43. Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras. [Žiūrėta 2016 m. vasario 12 d.]. Prieiga per internetą <http://www.vpb.lt/index.php?l=lt&n=177>
44. Kauno technologijos universiteto Informacinių technologijų departamento Interneto paslaugų centro tinklapis. [Žiūrėta 2016 m. vasario ir kovo mėnesiais]. Prieiga per internetą <https://domains.domreg.lt/public?pg=C0D762&sp=val>
45. Ką svarbu žinoti apie domeno registraciją? Prieiga per internetą. <https://metidalawfirm.wordpress.com/2012/10/18/ka-svarbu-zinoti-apie-domeno-registracija/> [Žiūrėta 2016 m. kovo 9 d.]